

Tiia Saari

VANHAN SIIPOLAN PIHAPIIRIN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Tiia Saari

VANHAN SIIPOLAN PIHAPIIRIN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Tiia Saari
Opinnäytetyö
Kevät 2016
Maisemasuunnittelun koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Maisemasuunnittelun koulutusohjelma

Tekijä: Tiia Saari

Opinnäytetyön nimi: Vanhan Siipolan pihapiirin kehittämissuunnitelma

Työn ohjaaja: Paula Syri

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2016

Sivumäärä: 58 + 12

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä kehittämissuunnitelma kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Vanhan Siipolan maalaispihalle, sekä 1970-luvulla rakennetun Haaviston pihapiirille. Suunnitteluala oli noin 1,3 hehtaarin kokoinen. Pihapiirien lisäksi siihen kuuluu pieniä metsiköitä sekä kaksi peltolohkoa.

Viitekehykseen kerättiin tietoa 1800- ja 1900-lukujen maalaispihojen ominaispiirteistä ja kasvillisuudesta. Lisäksi viitekehyksessä tutustutaan 1970-luvun puutarhoihin ja metsien maisemanhoitoon.

Vanhan Siipolan puolella pintavedet aiheuttavat vahinkoa rakennuksille. Alueelle tehtiin lähinnä maaston muotoiluilla suunnitelma pintavesien johtamiseksi pois rakennusten vieriltä rinteeseen. Suunnittelualan metsiköille laadittiin yleispiirteinen maisemanhoitosuunnitelma.

Kehittämissuunnitelma luo Vanhaan Siipolaan perinteistä maalaistalon tunnelmaa, sen historia ja vähäinen käyttöaste huomioiden. Haaviston pihapiiristä saadaan huomattavasti viihtyisämpi uuden kasvillisuuden ja muiden suunnitteluratkaisujen avulla.

Asiasanat: kehittämissuunnitelma, pihasuunnitelma, kuivatussuunnitelma, metsän maisemanhoitosuunnitelma, perinnepiha, maalaispiha

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree programme in Landscape planning

Author: Tiia Saari

Title of thesis: Development plan for a Vanha Siipola yard

Supervisor: Paula Syri

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2016   Number of pages: 58 + 12

The goal of this thesis was to make a development plan for a Vanha Siipola yard and Haavisto estate. Haavisto was built in 1970's and is rather new but Vanha Siipola yard has plenty of cultural value. Altogether they cover 1,3 hectares. The area has also small groves and two fields. This thesis was ordered by a private individual.

For frame of reference I also gathered information of the characteristics and plant life of typical rural yards in 1800's and 1900's. Gardens of 1970's and aesthetic side of forestry are also introduced in the frame of reference.

Surface water has caused damage to Vanha Siipola buildings. My plan includes methods which can be used to direct water away from buildings. This is to be done mainly by redesigning the slopes of ground. My plan also includes a small forestry portion for the groves.

With my development plan I aim to recreate traditional rural atmosphere to Vanha Siipola with regard to its history and low utilization level. Haavisto estate can also be refurbished to a lot more pleasant place with new plants and by using other methods.

Keywords: Development plan, yard plan, drying plan, visual forestry, traditional yard, rural yard

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	3
ABTRACT	4
1 JOHDANTO	7
2 PERINNEPIHAT	8
2.1 Talonpoikaispihojen ominaispiirteet 1800-luvulla	8
2.2 Talonpoikaispihojen kehitys 1900-luvun alkupuolella.....	10
2.3 Maalaispuutarhojen perinnekasvit.....	12
2.3.1 Pihapuut.....	12
2.3.2 Hyötypuutarhan kasveja.....	14
2.3.3 Perinteiset koristekasvit 1800- ja 1900-luvuilla	13
3 OMAKOTITALOJEN PIHAT 1970- JA 1980-LUVUILLA.....	17
4 METSIEN MAISEMANHOITO.....	18
5 VANHAN SIIPOLAN JA HAAVISTON PIHAPIIRIEN NYKYTILA	20
5.1 Rakennukset ja kulkutiet	21
5.2 Kasvillisuus, maastonmuodot ja maaperä.....	25
6 TILAAJAN TOIVEET JA SUUNNITELMAN TAVOITTEET	29
7 SUUNNITTELURATKAISUT	31
7.1 Kuivatussuunnitelma	31
7.2 Metsien maisemanhoitosuunnitelma	34
7.3 Vanhan Siipolan kehittämissuunnitelma	36
7.3.1 Kulkutiet ja pysäköintialue	37
7.3.2 Kasvillisuus	38
7.3.3 Hyötypuutarhan ratkaisut	41
7.3.4 Kiveykset.....	42
7.3.5 Kalusteet ja aidat	44
7.4 Haaviston kehittämissuunnitelma.....	47
7.4.1 Kasvillisuus	47
7.4.2 Kiveykset.....	48
7.4.3 Valaistus	49

7.4.4 Muut pihan toiminnot.....	50
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	51
9 POHDINTA	53
LÄHTEET	55
LIITTEET	58

1 JOHDANTO

1800-luvun pihat olivat toiminnallisia maalaispihoja. Pihat olivat tiiviitä umpipihoja, erilaisia rakennuksia ja rakenteita oli paljon ja kasvillisuutta vähän. Ensin kasvillisuus oli lähinnä hyötykasvillisuutta, vasta 1900-luvun alussa pihoiden yleistyivät myös luonnonperennat. 1900-luvun puolella pihat muuttuivat väljemmiksi ja maalaispihoillekin oli mahdollista perustaa pieniä puutarhoja. Ajan myötä myös maalaistaloissa alettiin arvostaa puutarhoja yhä enemmän ja erilaiset puutarhan toiminnot ja koristekasvit pihoiden alkoivat yleistyä.

Opinnäytetyöni on kehittämissuunnitelma yksityiselle pihalle. Suunnittelukohte sijaitsee Oulun Haukiputaan Martinniemessä, moreenisen harjun länsirinteessä. Kohteeseen kuuluu kaksi erikokoista pihapiiriä: Vanha Siipola on pääosin 1800-luvulta ja Haavisto 1970-luvun lopulta.

Vanha Siipola on vanha maalaistalo, johon halutaan palauttaa perinteisen maalaistalon pihapiirin tunnelmaa. Talo on ollut pitkään asumattomana ja piha hoitamattomana. Rakennukset ja piha ovat mahdollisesti tulevaisuudessa vain kesäkäytössä, esimerkiksi erilaisissa tapahtumissa. Suunnitelman lähtökohdina ovat muun muassa helppohoitoisuus, vanhan rakennuskannan huomioiminen, näkymien avaaminen ja sulkeminen sekä perinteisten maalaistalojen materiaalien, kasvien ja toimintojen käyttäminen.

Uudempi asuinrakennus pihapiireineen eli Haavisto, on vuokrakäytössä. Haavistoon tehtävä kehittämissuunnitelma mukailee oman aikansa suunnittelutyyliä. Haaviston ja Vanhan Siipolan rajalle tulisi saada näkösuojaa, joka rajaisi alueet erillisiksi pihapiireiksi.

Suunnittelukohteen sijainti rinteessä aiheuttaa sen, että pintavedet kulkeutuvat Vanhan Siipolan rakennuksien vierille. Opinnäytetyöhön kuuluu olennaisena osana suunnitelma pintavesien ohjailua varten. Lisäksi alueen liian tiheiksi kasvaneille metsiköille laaditaan yksinkertainen maisemanhoitosuunnitelma.

Viitekehystä varten hankittiin tietoa vanhoista suomalaisista maalaispihoista, mutta jonkin verran myös 1970- ja 1980-luvun pihoista sekä metsien maisemanhoidosta. Pihan nykytilaa koskevat pohjatiedot ovat tilaajalta saadusta materiaalista ja informaatiosta, omista havainnoista, valokuvistani sekä tekemistäni mittauksista.

2 PERINNEPIHAT

2.1 Talonpoikaispihojen ominaispiirteet 1800-luvulla

1800-luvulla maaseudun luontoon kytkeytyvän elämänmuodon, viljelyn ja karjatalouden vuoksi, talonpoikaista pihapiiriä leimasi pitkään rakennusten lukuisuus. Erilaisia pihan talousrakennuksia asuinrakennuksen lisäksi olivat esimerkiksi aitat, kellarit, tallit, keittokota, karjasuojat, käymälä, ladot, riihet, vajat jne. Ennen 1800-luvun loppupuolta pihat olivat usein umpipihoja: rakennusten ja aitojen tiiviisti rajaamia talouskeskuksia. (Korhonen 2001, 26–27.) Usein ainoastaan saunarakennus sijaitsi hieman kauempana muista rakennuksista (Ranta & Seppovaara 2003, 20). Aitoja tarvittiin ohjailemaan karjan ja muiden eläinten kulkua pihamaalla (Korhonen 2001, 27).

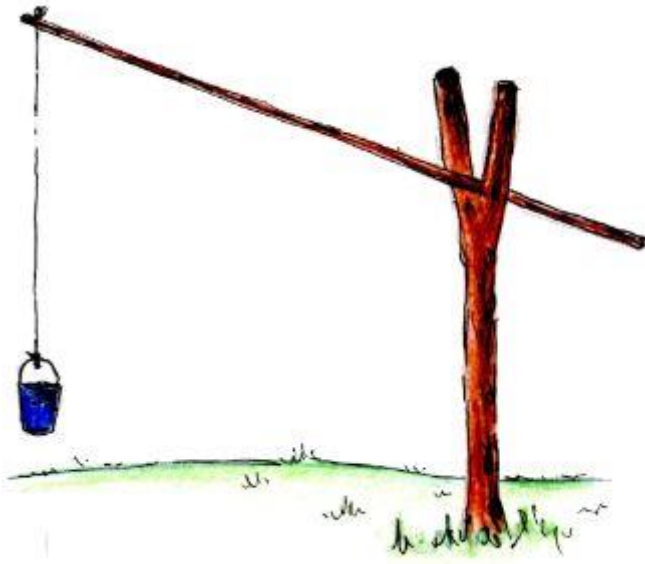
Paloturvallisuuden vuoksi umpipihat muuttuivat ajan myötä hieman väljemmiksi, mutta säännöllinen, suorakaiteen muotoinen pihapiiri vakiintui koko maahan (Korhonen 2001, 26–27). Pihan toiminnot jakaantuivat kuitenkin kukin omalle paikalleen ja näin muodostui pihan osia, kuten miespiha, sikolähti, lampola, kanala, karjapiha ja kasvi- sekä myöhemmin myös hedelmätarha (Aarrevaara, Ala-Kantti & Uusitalo 1992, 4).

Pihat olivat laajoja, väljiä ja puistomaisia. Ne olivat ennen kaikkea työpihoja, joissa täytyi mahtua toimimaan. Kovilla nurmipihoilla viihtyivät sitkeävariset, matalat ja kovaa kulutusta kestävät kasvit, kuten pihatatar (*Polygonum aviculare*) sekä piharatamo (*Plantago major*). Pihoilla ei juuri ollut puustoa, vaan mahdollisesti pihaa koristi vain muutama niin sanottu elättipuu, joka oli yleisimmin koivu tai kuusi. Talonpojat arvostivat peltoja enemmän kuin puutarhaa, ja halusivat viljelysmaidensa alkavan aivan rakennusten vieriltä. Näin puille ja muille puutarhakasveille ei pienille pihoille juuri jäänyt tilaa. Puutarhoja pidettiin turhana ylellisyytenä, ja vähäiset kasvatettavat kasvit olivat hyötykasveja, kuten yrtejä ja vihanneksia. (Ranta & Seppovaara 2003, 66–71.)

Kylmyyttä vastaan pyrittiin suojautumaan monin keinoin. Vanhat pihat sijaitsivat usein eteläisessä rinteessä, jolloin mäen harja estää kylmää pohjoistuulta ja aurinko pääsee lämmittämään pihapiiriä. Tyypillisiä pihan elementtejä olivatkin kuusiaita, joka katkaisee tuulen sekä kiviaita, joka varastoi itseensä lämpöä. (Teppo-Pärnä 2005a, 34.)

Jos maatila sijaitsi veden äärellä, talousvedet haettiin järvestä tai joesta. Lisäksi pihapiiriin on kuulunut olennaisena osana kaivot. Ne sijaitsivat lähellä asuin- ja talousrakennuksia kuitenkin siten, etteivät valumavedet päässeet pilaamaan vettä. Syvää kaivoa varten tarvittiin vintti, eli korkean pystypuun varassa kääntyvä vipulaite (kuvio 1). Myöhemmin käytössä olivat lähinnä käsipumput. (Ranta & Seppovaara 2003, 46–47.)

KUVIO 1. Vinttikaivo (Tiia Saari 3.4.2016)

Iso- ja uusjaon kehittyessä tonttimaat alkoivat kasvaa samalla, kun haja-asutus lisääntyi. Tämä olisi mahdollistanut puiden istuttamisen tai ryytimaiden perustamisen asuinrakennusten läheisyyteen. Muutokset kuitenkin tapahtuivat maaseudulla hitaasti. Aluksi muutokset, kuten vieraampien hyötykasvien tai pihapuiden istuttaminen, näkyivät vain sivistyneistön ja esimerkiksi pappiloiden pihalla. Sivistyneistö käytti jo jonkin verran koristekasveja, mutta maalaispihoihin ne eivät vielä 1800-luvulla juurtuneet. Taimet haettiin yleensä luonnosta. (Ruoff 2005, 100 – 105.)

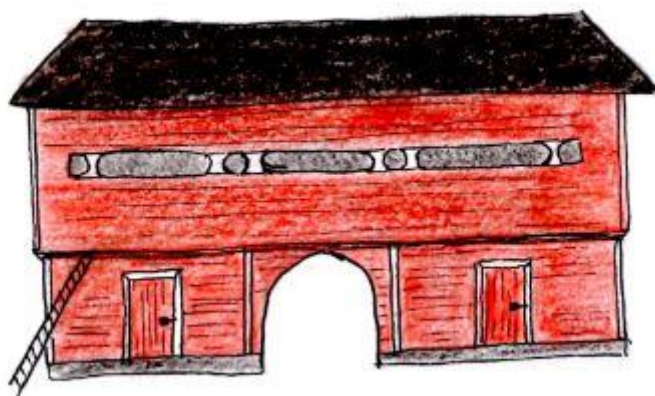
1860-luvun suurien nälkävuosien myötä heräsi tarve monipuolistaa puutarhojen kasvivalikoimaa, jotta ruuan saanti saataisiin turvattu. Vuosisadan lopulla puutarhoihin alettiin muutenkin kiinnittää enemmän huomiota. Muun muassa Suomen Talousseuran ja muiden yhdistysten, puutarha- ja keittokoulujen, pappien, kansankoulujen opettajien sekä suomenkielisten puutarhaoppaiden julkaisemisen avulla puutarhatietous lisääntyi ja puutarhat hitaan kehityksen myötä monipuolistuivat. (Ruoff 2005, 102.)

2.2 Talonpoikaispihojen kehitys 1900-luvun alkupuolella

Suurempien rakennusten ohella mautilojen pihapiiriin kuului lukuisia pienempiä rakennuksia ja rakennelmia. Maitolavat eli –laiturit (kuvio 2) olivat käytössä 1920-luvulta 1970-luvulle. Ne olivat usein katoksellisia, parin askelman korkuisia ja avoimia. Maitolaiturit tehtiin maidon keräystä varten pihaan tai tien varteen, josta oli helppo nostella maitotonkat hevoscärryyn tai kuorma-autoon. Navetan seinustalla oli myös usein tonkkahylly, jossa pestyt tonkat kuivatettiin. Aittarakennuksessa oli usein porttiluhti, joka mahdollisti kulun etupihalta takapihalle (kuvio 3). (Ranta & Seppovaara 2003, 34, 53.)

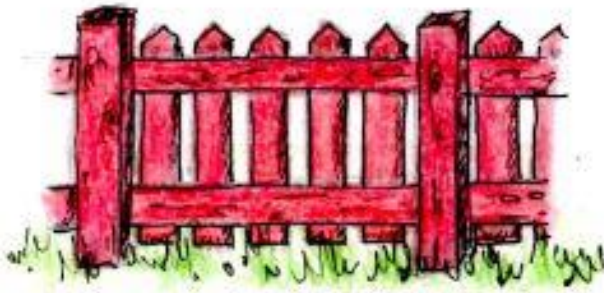
KUVIO 2. Maitolaituri (Tiia Saari 3.4.2016)

KUVIO 3. Porttiluhti (Tiia Saari 3.4.2016)

Hoitamattomalle pihanperälle sijoitettiin usein käymälä, rikkinäiset työkalut, hyötykäyttöön kelpaamaton jäte, lantala ja tunkio (Ranta & Seppovaara 2003, 79–80). Marjapensaiden ja ryytimaiden paikka oli usein talon päädyssä, missä talon katolta tippuva lumi ei haitannut. Hedelmäpuut kuuluivat yleensä lämpimälle etelärinteelle. Kasvit siis sijoitettiin niille parhaiten sopiville kasvupaikoille. (Ruoff 2005, 100.)

Maalaispihojen puutarha sekä asuintalon edusta aidattiin usein säleaidalla eli pälkkiaidalla (kuvio 4), ja karja- sekä talousrakennusten alue riukuaidalla. Aita maalattiin usein samalla värillä kuin asuinrakennus. (Teppo-Pärnä 2005b, 48.) Erityisesti rinteissä sijaitseville pihaille saatettiin rakentaa pengermuureja ja kiviportaita, joita suosittiin sekä käytännöllisistä että esteettisistä syistä (Teppo-Pärnä 2005a, 36). Polttopuupinot ja maakellarit tai -kuopat kuuluivat lähes jokaisen talon pihapiiriin (Ranta & Seppovaara 2003, 54).

KUVIO 4. Pälkkiaita (Tiia Saari 3.4.2016)

Humalamajat olivat olleet suosittuja jo useamman vuosisadan, mutta myös syreenimajat alkoivat yleistyä. Varsinaisia pihakalusteita alkoi näkyä mautilojen pihapiireissä vasta 1920-luvulla. (Lahdenvesi-Korhonen 2005, 53.) Kalusteet olivat yksinkertaisia, eikä niitä ollut paljon. Tavallisimpia kalusteita pihalla olivat lipputanko ja puinen, kahden tai neljän hengen istuttava pihakeinu, jonka paikka oli koivujen tai syreenien varjossa. Pöytäryhmistä perustyyppiä vakiintui ristikkojalkainen pöytä ja selkänöjälliset tuolit tai penkit, jotka taasen sijoitettiin näköalapaikalle. (Ruoff 2005, 104; Ranta & Seppovaara 2003, 79.)

1900-luvun alkupuolella puutarhojen perustaminen ja monipuolistuminen jatkui voimakkaana. Pihapiirit olivat yhä yksinkertaisia, mutta hoidettuja ja viihtyisiä. (Ruoff 2005, 104.) Nurmikolla risteilivät kulutuksesta syntyneet hiekkaiset, epämääräiset polut. Pihamaalla kasvoi perinteisesti

kulutusta kestävä tannernurmi, joka ei vaatinut leikkaamista eikä hoitoa (Perinnepiha 2014, viitattu 10.12.2015), mutta kylvönurmikot alkoivat yleistyä (Lahdenvesi-Korhonen 2005, 51).

Ryytimaat saattoivat olla vielä varsin pieniä, mutta alkoivat laajentua ja kasvivalikoimat yhä kasvaa. Pihoille tuotiin uusia yrtejä sekä lääkekasveja ja ennen hyljeksittyjä vihanneksia alettiin viljellä maalaisten ruokatottumuksien muuttuessa. Myös koristekasvien suosio lisääntyi ja pihoissa suositeltiin olevan sekä hyöty- että koristepuutarha. Puutarhan paikka oli usein asuinrakennuksen takana, kauempana eläinten kulkureiteiltä. (Ranta & Seppovaara 2003, 72–75.)

2.3 Maalaispuutarhojen perinnekasvit

2.3.1 Pihapuut

Puiden käyttö pihapiirissä ei ole Suomessa kovin vanha tapa, ennen 1900-lukua pihoilla oli yleensä vain muutama niin sanottu elättipuu, tai pihat olivat täysin puuttomia (Ranta & Seppovaara 2003, 66). Pihapuina on käytetty perinteisesti kotimaisia puulajeja ja taimet haettiin metsästä. 1800-luvulta alkaen istutettiin myös alkujaan ulkomaisia puulajeja. (Alanko & Kahila 2005, 21–22.)

Perinteisiä, suosituimpia pihapuita Oulun korkeudella olivat rauduskoivu (*Betula pendula*), kotipihlaja (*Sorbus aucuparia*), metsäkuusi (*Picea abies*) ja metsämänty (*Pinus sylvestris*). Muitakin puita käytettiin, mutta huomattavasti vähemmän, ja ne yleistyivät maalaispihoille vasta myöhemmin. Koivu oli yleisin pihapuumme, ja siitä käytettiin sekä raudus- että hieskoivua. (Alanko & Kahila 2005, 22.) 1900-luvun taitteessa koivusta tuli suomalaisuuteen liitetty pihapuu ja varsinkin sen jälkeen koivua suosittiin myös kujannepuuna (Ranta & Seppovaara 2003, 66).

Toiseksi yleisin pihapuumme on pihlaja ja kolmannella sijalla on kuusi. Kuusta käytettiin myös aitapuuna, sillä se kestää hyvin leikkausta ja antaa pihalle sekä tuuli- että näkösuojaa. Mänty ei ole ollut yhtä suosittu pihapuu kuin kuusi, vaan pihapiireissä nähtiin lähinnä ne yksilöt, jotka oli jätetty kasvamaan rakennuksen paikkaa raivattaessa. Kotikatajia (*Juniperus communis*) suosittiin jonkin verran pihoissa pensasmaisina niillä seuduilla, missä niitä kasvoi luonnonvaraisenakin. (Alanko & Kahila 2005, 26–27.)

Muita käytettyjä pihapuita olivat metsähaapa (*Populus tremula*), lehmukset (*Tilia*), metsätuomi (*Prunus padus*), pajut (*Salix*) ja poppelit (*Populus*). Pajuista käytettiin isoriippasalavaa (*Salix x rubens*), hopeasalavaa (*Salix alba* var. *sericea* 'Sibirica') sekä kujasalavaa (*Salix x rubens*). Poppeleista suosittiin useita eri lajikkeita. Vanhimpia ulkomaisia, pihoihin istutettuja tuontipuita ovat esimerkiksi kanadantuija (*Thuja occidentalis*), siperianpihta (*Abies sibirica*), lehtikuusi (*Larix*) ja siperiansembra (*Pinus cembra* subsp. *sibirica*). (Alanko & Kahila 2005, 22, 39–41.)

2.3.3 Perinteiset koristekasvit 1800- ja 1900-luvuilla

Ensimmäiset koristekasvit puutarhaan haettiin usein lähiympäristöstä niiden luonnonvaraisilta kasvupaikoilta. Tyypillisesti nämä kasvit olivat esimerkiksi kieloja (*Convallaria majalis*), metsäruusuja (*Rosa Majalis*), päivänkakkaroita (*Leucanthemum vulgare*), saniaisia (*Pteridophytina*), vuokkoja (*Anemone*), niittykulleroa (*Trollius europaeus*), kannusruohoja (*Linaria vulgaris*), maitohorsmia (*Chamaenerion angustifolium*) ja kevätesikkoja. (*Primula veris*) (Ruoff 2005, 102; Koskimies & Pelliccioni 2011, 8-9.)

Siemenkaupustelijoiden ilmestymisen myötä myös muut koristekasvit alkoivat yleistyä (Koskimies, Pelliccioni 2011, 9). Vanhoja ja edelleen suosittuja puutarhakasveja ovat muun muassa akileijat (*Aquilegia*), daaliat (*Dahlia*), ritarinkannukset (*Delphinium*), ukonhatut (*Aconitum*), sormustinkukat (*Digitalis purpurea*) ja erilaiset liljat (*Lilium*). Rakennusten ulkoseinille ja kuistien ympärille kasvatettiin erilaisia köynnöksiä, kuten elämänlankaa eli karhunköynnöstä (*Calystegia sepium*) ja köynnöskrassia (*Tropaeolum majus*). (Ranta & Seppovaara 2003, 76.)

Perennojen eli monivuotisten kasvien ohella pihoihin istutettiin myös yksivuotisia kesäkukkia. Suosituimpia ja vanhimpia ovat unikat (*Papaver*) ja kehäkukat (*Calendula officinalis*), mutta myös kohtalonkukkaa (*Nemesia*), sädekukkaa (*Gaillardia*), silkkikukkaa (*Clarkia*), resedaa (*Reseda*) ja auringonkukkaa (*Helianthus annuus*) käytettiin paljon. (Ranta & Seppovaara 2003, 76; Ruoff 2005, 102.)

Yli sata vuotta sitten vakiintuneita koristekasveja ovat lisäksi kaunokainen (*Bellis perennis*), kevätvuohenjuuri (*Doronicum orientale*), lehtosinilatva (*Polemonium caeruleum*), malva (*Malva*), palavarakkus (*Lychnis chalcidonica*), rohtosuopayrtti (*Saponaria officinalis*), syysasteri (*Aster novi-belgii*), syysleimu (*Phlox paniculata*), särkynytsydän (*Lamprocapnos spectabilis*) sekä tuoksuherne (*Lathyrus odoratus*) (Koskimies & Pelliccioni 2011, 5-9).

Pensaat tulivat suomalaisiin maalaispihoihin samoihin aikoihin muiden koristekasvien kanssa. Koristepensaista suosittuja ovat olleet erityisesti pihasyreenit (*Syringa vulgaris*) ja pensasruusut (*Rosa*). Unkarinsyreeniä (*Syringa josikaea*) sekä puistosyreeniä (*Syringa x henryi*) käytettiin myös jo 1800-luvulta lähtien. Vanhaan tuttuun lajistoon kuuluvat myös siperianhernepensas (*Caragana arborescens*), terttuselja (*Sambucus racemosa*) ja orapihlajat (*Crataegus*). (Alanko & Kahila 2005, 42–45.)

Vaikka pensasangervot (*Spiraea*) olivat suosittuja jo 1800-luvulla puistoissa, nykyään suositaan toisia lajeja ja lajikkeita. Ennen suosiossa olleita lajeja ovat muun muassa taiganvirpiangervo (*Spiraea media*), idänvirpiangervo (*Spiraea chamaedryfolia*), lumiangervo (*Spiraea chamaedryfolia* var. *ulmifolia*) sekä monet pajuangervot (*Spiraea*). (Alanko & Kahila 2005, 47–48.)

Vanhoissa pihossa on runsaasti yhä käyttökelpoisia pensaita, kuten jasmikkeita (*Philadelphus*), kuusamia (*Lonicera*), kanukoita (*Cornus*), isotuomipihlajia (*Amelanchier spicata*), ruostehappomarjapensaita (*Berberis vulgaris*), villaheisejä (*Viburnum lantana*), koiranheisejä (*Viburnum opulus*), valkolumimarjapensaita (*Symphoricarpos albus*) ja viitapihlaja-angervoja (*Sorbaria sorbifolia*). Tosin näistäkin nykyään saatavilla olevat lajikkeet eivät useinkaan ole samoja, mitä esimerkiksi 1900-luvun alkupuolella on käytetty. (Alanko & Kahila 2005, 48–51.)

2.3.2 Hyötypuutarhan kasveja

Vaikka hyötykasvit olivat ensimmäisiä puutarhojen istutuksia, hedelmäpuut yleistyivät paljon myöhemmin. Yleisin hyötypuutarhan puu on tarhaomenapuu (*Malus domestica*), josta tuli 1900-luvulla olennainen osa maalaistalojen pihapiiriä. Hapankirsikka- ja luumupuut (*Prunus cerasus* ja *Prunus domestica*) yleistyivät eteläisessä Suomessa samaan aikaan kuin omenapuut, mutta pohjoisessa Suomessa niiden lajikkeet eivät menestyneet. Hyötypensaista vanhoja, paljon käytettyjä lajeja ovat puna- ja mustaviinimarjat (*Ribes*) ja karviaiset (*Ribes uva-crispa*). (Ranta & Seppovaara 2003, 74–75.)

Suomalaisten vanhimpia viljeltyjä hyötykasveja olivat muun muassa nauris (*Brassica rapa* var. *rapa*) ja lanttu (*Brassica napus*). 1700-luvulla Suomeen tuotu peruna (*Solanum tuberosum*) syrjäytti vuosisatoja pääruokana käytetyn nauriin vasta 1800-luvun kuluessa. Sen jälkeen perunapellot ovat olleet erottamaton osa maatilan lähiympäristöä. (Ranta & Seppovaara 2003, 71.)

Ryytimaiden eli kasvimaiden vanhoja vihanneksia ja juureksia ovat esimerkiksi herne (*Pisum sativum*), piparjuuri (*Armoracia rusticana*, syn. *Cochlearia armorica*), palsternakka (*Pastinaca sativa*), porkkana (*Daucus carota*), keräsalaatti (*Lactuca sativa*), pinaatti (*Spinacia oleracea*) ja kaali (*Brassica oleracea*). Lisäksi viljeltiin tarharaparperia (*Rheum x hybridum*), parsaa (*Asparagus officinalis*) ja sipuleita (*Allium*). Tomaatti (*Solanum lycopersicum*), kurkku (*Cucumis sativus*) sekä kurpitsa (*Cucurbita pepo*) vakiintuivat hyötypuutarhoihin vasta myöhemmin. Kasvihuoneita ja -lavoja oli maatiloilla jo jonkin verran ennen 1940-lukua, mutta ne yleistyvät hyvin hitaasti. (Ranta & Seppovaara 2003, 74; Alanko & Kahila 2005, 200–201; Ruoff 2005, 99.)

Vanhoja mauste- ja lääkeyrtejä on säilynyt puutarhoissa vuosisatoja läpi Suomen ja ne ovat ensimmäisiä Suomessa viljeltyjä puutarhakasveja. Usein yrtit olivat tyypillisiä ikkunanaluskasveja, niitä viljeltiin talon seinien vierustoilla. (Alanko & Kahila 2005, 193.)

Perinteisiä mauste- ja lääkeyrtejä ovat tilli (*Anethum graveolens*), kumina (*Carum carvi*), rohtoraunioyrtti (*Symphytum officinale*), isohirvenjuuri (*Inula helenium*), koiruoho (*Artemisia absinthium*), väinönputki (*Angelica archangelica*), tarharaunioyrtti (*Symphytum asperum*), punaluppio (*Sanguisorba officinalis*), aaprottimaruna (*Artemisia abrotanum*), pietaryrtti (*Tanacetum vulgare*), nukula (*Leonurus cardiaca*), rohtokalmijuuri (*Acorus calamus*), mintut (*Nepeta*) ja syyssalvia (*Salvia pratensis*). Rohtoliperiä (*Levisticum officinale*) eli lipstikkaa istutettiin talon seinustoille karkottamaan rottia ja hiiriä, saksankirveliä (*Myrrhis odorata*) taas kasvatettiin lehmien ravinnoksi. Kuitenkin tupakka (*Nicotiana*) oli Suomen runsaimmin viljelty hyötykasvi vielä 1900-luvun alussa. (Ranta & Seppovaara 2003, 72; Alanko & Kahila 2005, 194–199; Ruoff 2005, 100–102.)

Suomessa humalalla (*Humulus lupulus*) oli pitkään erikoisasema maustekasvina. Maahantuonnin vähentämiseksi sille asetettiin viljelypakko 1400-luvulla, joten humalasalot kuuluivat jokaiselle maalaispihalle useiden vuosisatojen ajan. Humalia kasvatettiin humalatarhoissa eli tapoissa, jotka saattoivat olla jopa 200-salkoisia (kuvio 5). Viljelyyn tarvittavan peltotilkun ei tarvinnut olla suuri, sillä salot eivät vieneet paljoa tilaa. (Ranta & Seppovaara 2003, 71.)

KUVIO 5. Humalatarha (Oast House Archive 2009, viitattu 15.3.2016)

3 OMAKOTITALOJEN PIHAT 1970- JA 1980-LUVUILLA

1970-luvun talot olivat usein yksikerroksisia ja tasakattoisia (kuvio 6). Rakennuksen tasapainottamiseksi pihoista rakennettiin muodoltaan selkeitä ja hyvin vihreitä pihvoja. Pihat olivat suojaisia ja yleisilme oli yksinkertainen. Piha oli muodoltaan kulmikas ja istutusten rytmitys mukaili talon arkkitehtuuria. Istutukset olivat helppohoitoisia ja puistomaisia, istutusalueet yhtenäisiä. Kasveissa suosittiin vihreitä kasveja kuten havupensaita sekä korkeita ja näyttäviä perennoja. (Ideapihat.fi 2015a, viitattu 16.3.2016.)

KUVIO 6. Tyypillinen 1970-luvun asuinrakennus (Tiia Saari 3.4.2016)

Kulkuväylien ja oleskelualueiden pinnoitteina käytettiin suuria betonilaattoja. Talon yhteydessä sijaitsi puinen tai laatoitettu terassi. 1980-luvulla oleskelualueen terassit kasvoivat suuremmiksi ja kulkuväylät alkoivat mukaila rakennuksen muotoja. Tontin laidalla oli usein monilajinen aidanne, joka toimi samalla näkösuojana. Puissa suosittiin sekä kirjavia, että tummalehtisiä lajeja. Perennapenkeissä suosittiin yhtenäisen kasvuston muodostavia lajeja ja multapinta siistittiin kätteellä. (Ideapihat.fi 2015b, viitattu 16.3.2016.)

4 METSIEN MAISEMANHOITO

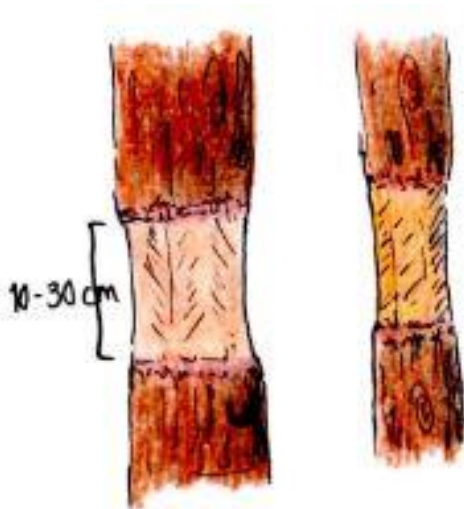
Maisemanhoidolla tarkoitetaan kaikkia tarkoituksellisia toimenpiteitä, joilla pyritään ylläpitämään ja kehittämään maisemaa. Maisemanhoidon lähtökohtana ovat siis aina ensisijaisesti ihmisten maisema-arvostukset. Usein maisemanhoito on myös elinympäristön hoitoa: maisema voi olla kaunis, mutta myös tärkeä elinympäristö monelle kasvi- tai eläinlajille. (PKKY 2002, viitattu 28.1.2016.)

Ihmisten metsämaisema-arvostuksiin vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa puuston ikä ja koko, näkyvyys, aluskasvillisuus ja luonnontilaisuus. Kaikkein pidetyimpiä ovat avarat ja väljät metsiköt, joiden puusto on kookasta, joissa on hyvä näkyvyys mutta kuitenkin runsaasti kasvillisuutta ja vaihtelua. Maisemanhoitosuunnitelmaa tehtäessä on olennaista miettiä, mitkä maisemakohteet ovat keskeisimpiä, mitä hoitotoimenpiteitä kohteissa tehdään, hoitotoimenpiteiden kiireellisyys ja jaksotus sekä rahoitus. (PKKY 2002, viitattu 28.1.2016.)

Harvennuksen jälkeen kasvamaan jääneet puut saavat enemmän valoa, ravinteita ja vettä. Puiden juuristo ja latvusto saavat lisää tilaa laajeta ja kehittyä. Hakkuutähteistä vapautuu ravinteita kasvavien puiden käyttöön. Hakkuu edistää metsän kasvua ja hyvinvointia. Ensiharvennus on kaikkein tärkein harvennus ja se olisi tehtävä ajoissa. Tämän jälkeen kasvupaikasta ja harvennusvoimakkuudesta riippuen metsissä tehdään kiertoajan kuluessa 1–3 harvennusta. (Selander & Salminen 2014, viitattu 15.3.2016.)

Harvennushakkuissa poistetaan sairaat, vialliset ja huonolaatuiset puut. Mutta myös puut, jotka ovat hävinneet kilpailun ja jääneet kasvussa muun puuston jälkeen, sekä puut, jotka haittaavat pääpuiden kehitystä. (Selander & Salminen 2014, viitattu 15.3.2016.)

Haapametsän hoito on melko työlästä sen kovan kasvuvauhdin, versomisen voimakkuuden, haavan tauti- ja tuholaisriskin sekä lahoamisen vuoksi. Tavoite pohjapinta-ala haapametsälle on metsätaloudessa harvennuksen jälkeen noin 13–14 m²/ha. (Matilainen 2006, viitattu 15.3.2016.) Runsaasti juurivesoja muodostava haapa pitää mahdollisesti kaulata muutamia vuosia ennen puiden kaatamista. Kaulauksessa rungon ympäriltä poistetaan vesurilla vähintään 20 cm:n matkalta kuorta 1-2 metrin korkeudelta (kuvio 7). Kaulattu puu saa kuivua pystyyn ennen kaatamista. Kaulaamisen tavoitteena on juuriston kuoleminen, jolloin puu lakkaa versomasta. (Priha 2003, 1-4.)

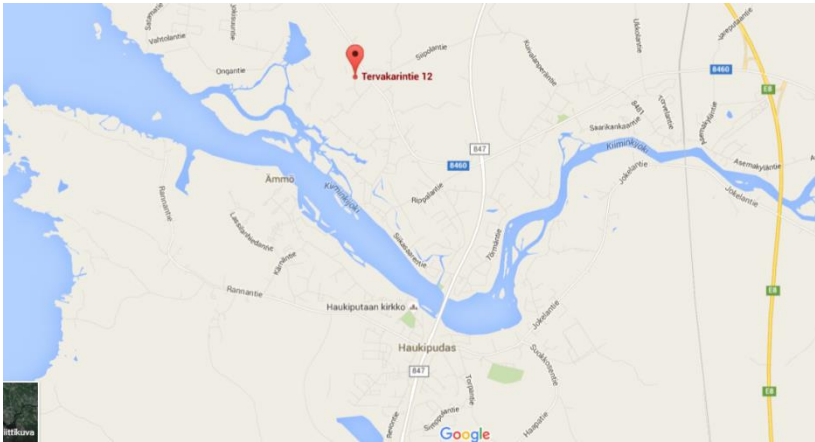

KUVIO 7. Kaulaaminen (Tiia Saari 3.4.2016)

Koivu on nopeakasvuinen valopuu. Tiheissä koivumetsissä voimakkaan ensiharvennuksen tarve olisi jo noin 10 m valtapituusvaiheessa, muulloin noin 13–15 -metrisenä. Keskimäärin koivumetsä tarvitsee kiertoajassaan kaksi harvennuskertaa. Koivikon harventaminen olisi tärkeää erityisesti siksi, että latvustot saisivat tarpeeksi kasvutilaa ja rungot järeytyisivät. Latvuksen koko tulisi olla vähintään puolet rungon pituudesta. Rauduskoivun ja hieskoivun kasvutavoilla on paljon eroa, mutta ne tulee huomioida lähinnä talousmetsien hoidossa. (Wuolijoki 2010, 4-6.)

5 VANHAN SIIPOLAN JA HAAVISTON PIHAPIIRIEN NYKYTILA

Suunnittelukohte sijaitsee Oulun Haukiputaan Martinniemessä, noin kaksi ja puoli kilometriä Haukiputaan keskustasta pohjoiseen (kuvio 8). Pihapiiri on ollut ennen veden äärellä, mutta nykyään umpeen kasvava Vahtolanlahti sijaitsee maankohoamisen vuoksi jo noin puolen kilometrin päässä. (liite 1) Suunnittelualue on noin 1,3 hehtaarin kokoinen (kuvio 9) ja se sijaitsee moreenisen harjanteen länsirinteellä.

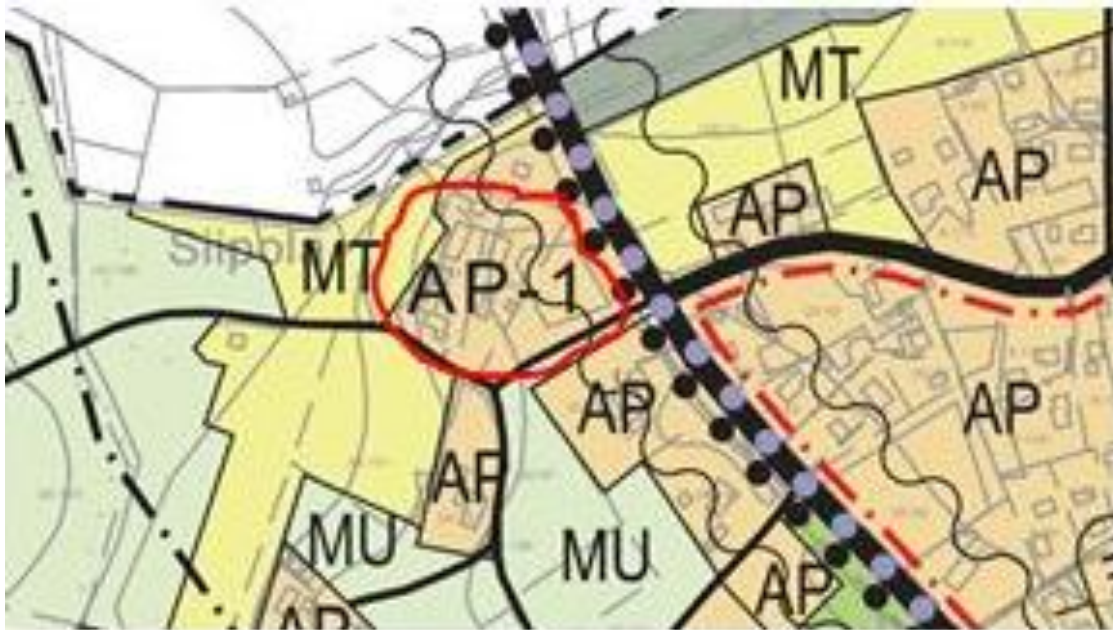

KUVIO 8. Suunnittelukohteen sijainti (Google Maps, viitattu 14.12.2015)

KUVIO 9. Suunnittelualueen rajaus (Google Maps, viitattu 14.12.2015)

Suunnittelualue kuuluu Haukiputaan kirkonkylän osayleiskaava-alueeseen. Suurin osa alueesta kuuluu pienvaltaiselle asuntoalueelle (AP-1), vain pieni osa rinteeseen alaosasta on kaavoitettu maatalousalueeksi (MT) (kuvio 10).

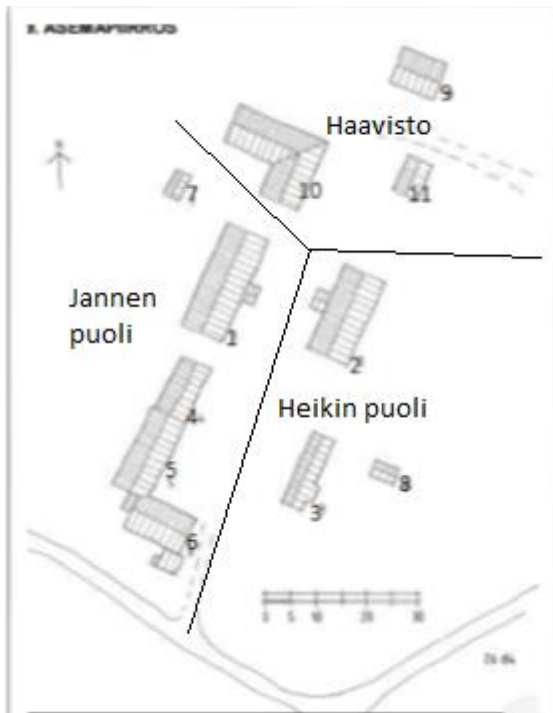

KUVIO 10. Suunnittelualueen rajausta kaavakartassa (Haukiputaan kunta 2004, viitattu 31.1.2016)

5.1 Rakennukset ja kulkutiet

Suunnittelualueeseen kuuluu kolme asuinrakennusta ulkorakennuksineen. Vanhempaan rakennuskantaan, eli Vanhaan Siipolaan, kuuluu kaksi asuinrakennusta lukuisine ulkorakennuksineen ja uudempaan rakennuskantaan 1978 rakennettu Haaviston asuinrakennus autotalleineen. Vanha Siipola on yksi Haukiputaan vanhimmista kantatiloista ja se on merkitty maakirjaan jo vuonna 1631. Vanha Siipola on rakennushistoriallisesti arvokas kohde. Tila on toiminut aikoinaan myös kestikievarina ja toisessa päärakennuksessa on toiminut aikoinaan posti. Vanhan Siipolan rakennukset jaetaan niin sanotusti Heikin ja Jannen puolen rakennuksiin (kuvio 11). Vanhin asuinrakennus, eli Heikin puolen asuinrakennus (kuvio 12), on rakennettu 1800-luvun alussa. Jannen asuinrakennus (kuvio 13) on 1800-luvun lopulta. Rakennukset ovat myöhemmin rakennettua Haavistoa ja sen autotallia lukuun ottamatta huonokuntoisia. (Liite 1.)

KUVIO 11. 1) Jannen puolen asuinrakennus 2) Heikin puolen asuinrakennus 3) talli-puohi 4) talli-puohi 5) navetta 6) elosuoja 7) sauna 8) sauna 9) lato ei kuulu suunnittelualueeseen 10) uusi asuinrakennus 11) autotalli (Liite 1)

KUVIO 12. Heikin puolen asuinrakennus (Tiia Saari 4.11.2015)

KUVIO 13. Jannen puolen asuinrakennus (Tiia Saari 4.11.2015)

Rakennukset muodostavat suorakaiteen muotoisen, melko pitkän pihapiirin. Haavisto sijaitsee pihan kaakkoisosassa ja muodostaa oman pihapiirinsä, Vanhan Siipolan rakennukset muodostavat toisen pihapiirin. Kumpaankin pihapiiriin on oma liittymä ja ne mahdollistavat tällä hetkellä pihojen läpiajon. Lisäksi Heikin päärakennuksen ja uuden autotallin välistä kulkee pihalta tielle polku, joka on ennen toiminut kulkutienä pihaan (kuvio 14). Tontin etelän puoleisella rajalla on liittymä Tervakarintieltä idän puoleiselle peltoaukealle.

KUVIO 14. Liittymät suunnittelualueelle (Google Maps, haettu 14.12.2015)

Haaviston asuinrakennus ja autotalli ovat keltaisia puurakennuksia (kuvio 15). Haaviston piha on melko pieni ja metsiköiden ympäröimä. Pihalla on muutama puu sekä marjapensas. Maasto on muun suunnittelualan maastoa tasaisempi. Pihan varusteita ja kalusteita ovat muun muassa

roska-astia, trampoliini, hiekkalaatikko, kaksi keinua ja lasten kiikku, koirankoppi, matto- ja pyykkilaineet sekä pihakalusteet. Idän puoleisen ulko-oven edustalla on pieni laatoitus, lännen puoleisen sisäänkäynnin luona on pienehkö kukkapenkki ja pieni terassilaudoitus (kuvio 16). Haaviston asuinrakennuksen ja Jannen puolen asuinrakennuksen välissä on vanha, käsipumpulla toimiva vesikaivo.

KUVIO 15. Haavisto rinteestä päin kuvattuna (Tiia Saari 4.11.2015)

KUVIO 16. Haaviston oleskelualue (Tiia Saari 1.4.2016)

Haaviston asuinrakennus ja autotalli ovat asuttuja, suunnittelukohteen vanhemmat rakennukset ovat olleet jo kauan tyhjiään, lämmittämättöminä ja varastokäytössä. Jannen puolen talousrakennuksiin kuuluvat talli-puohi, navetta, elosuoja ja sauna (kuvio 17). Heikin puolen talousrakennuksia ovat talli-puohi ja sauna. Suurin osa Siipolan rakennuksista on maalattu punamultamaalilla ja ne ovat hirsirunkoisia. (Liite 1.)

KUVIO 17. Vasemmalta oikealle Jannen puolen elosuoja, navetta ja talli-puohi (Tiia Saari 4.11.2015)

5.2 Kasvillisuus, maastonmuodot ja maaperä

Pihapiirin kaakon ja luoteen puolella sijaitsevat pienet peltoaukeat. Luoteinen peltoaukea on heinittynyt rinne, joka laskeutuu melko jyrkästi tontin pohjois- ja länsirajalle saakka (kuviot 18, 19). Kaakon puoleisella peltoaukealla on pieni perunamaa, muu pelto on heinittynyt. Peltoja ja muita heinittyneitä alueita niitetään ajoittain.

KUVIO 18. Luoteinen rinne on heinittynyttä peltoa (Tiia Saari 4.11.2015)

KUVIO 19. Näkymä rinteestä talolle päin (Tiia Saari 4.11.2015)

Suunnittelualueen länsirajalla kulkee naapurin hevosaitauksia, pohjoisrajalla suurehko oja. Ojan ympäristö on hyvin heinittynyt, lisäksi sen vierillä kasvaa myös jonkin verran pajua ja muutama koivu (kuvio 20).

KUVIO 20. Luoteisella rajalla kulkeva oja (Tiia Saari 4.11.2015)

Koillisen puolen peltolohko rajautuu metsiköihin ja ympäröiviin teihin. Martinniementien ja pellon välissä on kapea, melko heikosti kasvanut puustokaistale. Koillisosassa on haapa- ja kuusivoittoista metsää ja eteläosassa sekametsää. Suunnittelualueen eteläpäädyin koivikko on noussut paikalta puretun navetan paikalle (kuvio 21). Heikin puolen päärakennuksen ja tallipuohin välissä on puretun maakellarin jäljiltä noin 15 m²:n kuoppa, jonka ympärille on noussut puiden taimia ja vesakkoa (kuvio 22). (Liite 1.)

KUVIO 21. Navetan paikalle on noussut koivikkoa (Tiia Saari 4.11.2015)

KUVIO 22. Puretun maakellarin paikka (Tiia Saari 4.11.2015)

Vanhan Siipolan rakennusten keskellä kasvava pihanurmi on kovaa, kulunutta tannernurmea. Nurmen läpi kulkee epämääräinen, nurmettunut hiekkapolku /-tie. Koska suurin osa pihapiiriä on ollut asumattomana, vähällä käytöllä ja hoitamattomana jo kauan, pihaan on levinnyt villiintyneitä puita, lähinnä kuusia, koivuja ja mäntyjä. Lisäksi pihalla kasvaa joitakin vanhempia, yksittäisiä pihapuita. Huomattavaa on vanha, huonokuntoinen, monihaarainen rauduskoivu Heikin puolen asuinrakennuksen päädyssä.

Alueella on siellä täällä vanhoja, huonokuntoisia marjapensaita, villiintynyttä ruusua ja muita pihapensaita. Perennoja pihalla ei juuri ole, luultavasti vain Jannen puolen asuinrakennuksen edessä on vähän päivänlijaa. Villiintyneitä puita ja metsiköitä lukuun ottamatta pihalla on vähän muuta kasvillisuutta. Pihapiirin lämpimin paikka sijaitsee talli-puohi rakennuksen edustalla (kuvio 23).

KUVIO 23. Talli-puohin edessä on lämmin paikka (Tiia Saari 4.11.2015)

Vanhan Siipolan pihan maasto on muhkurainen ja epätasainen. Pintavesien ohjailua varten pihaa ei ole muotoiltu oikein ja vedet kulkeutuvat monin paikoin rakennusten vierille. Erityisesti huomioitava on Jannen puoli, eli alempana rinteessä sijaitsevat rakennukset. Rakennusten vierillä on mahdollisesti erilaisten hoito- ja rakennustoimien seurauksena heinittyneitä maanläjityskasoja.

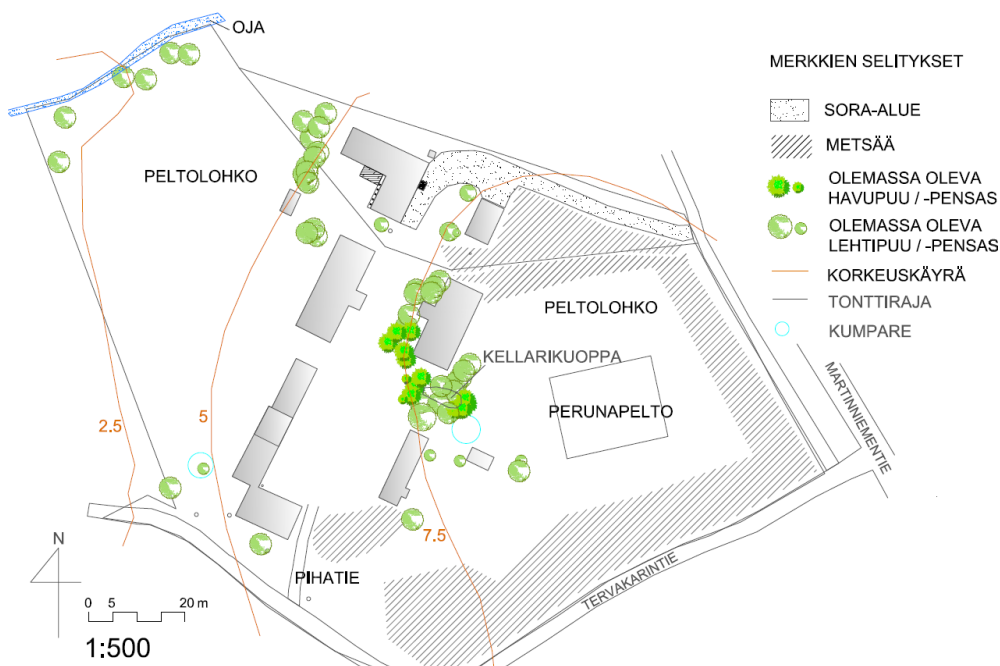
Maalaji harjanteen yläosassa on sora- tai hiekkamoreeni ja rinteessä olevalla pellolla pääosin hieta (Maanmittaushallitus, 1981). Varsinkin pihapiirin maa on polkeutunut hyvin tiiviiksi ja kovaksi tantereeksi, mikä ei ole kovin hyvä kasvien kasvualusta. Tarkempia maanäytteenottoja maalajeista ja sen ominaisuuksista ei ole tehty.

6 TILAAJAN TOIVEET JA SUUNNITELMAN TAVOITTEET

Vanhan Siipolan pihapiirin kehittämissuunnitelman lähtökohtana on erityisesti pihapiirin historian kunnioittaminen ja 1800-luvun sekä 1900-luvun alkupuolen perinnepihan tunnelman luominen. Suunnitteluratkaisujen tulisi olla sopivia sekä maalaismaisemaan että pihan rakennuskantaan. Tavoite ei ole entisöidä pihaa ko. aikakauden mukaiseksi, vaan keskeistä on perinteisen yleisilmeen luominen ja toimivat suunnitelmaratkaisut pihapiirin käyttötapa ja -määrä huomioiden.

Vanhassa Siipolassa ei luultavastikaan tule olemaan ympärivuotista asutusta, vaan satunnaista kesäkäyttöä, kuten esimerkiksi pienimuotoisia kesätapahtumia. Käytön mahdollisen vähäisyyden ja satunnaisuuden vuoksi pihan tulee olla helppohoitoinen ja erityisesti talvikunnossapidon tarve pitäisi olla mahdollisimman vähäinen. Toisaalta ei kannata sulkea pois mahdollisuutta, että käyttöä pihapiirille tuleekin olemaan suunniteltua enemmän. Osan Jannen puolen navettarakennuksesta saa esittää suunnitelmassa purettavaksi.

Suunnitelmassa saa esittää pihapiiriin suurehkojakin muutoksia. Tällaisia mainittuja muutoksia ovat esimerkiksi tieliittymien uudet linjaukset, uudet, pienet rakennukset, kasvillisuuden poistaminen ja lisääminen, sekä maaston muotoilutöitä vaativat suunnitteluratkaisut. Lisäksi pihapiiriin tulisi löytää nykyistä parempi mahdollisuus pysäköinnille (kuvio 24). Pysäköintiä arveltiin tarvittavan noin kuudelle autolle.

KUVIO 24. Pihan nykytila (Tiia Saari 7.4.2016)

Suunnitelmassa käytetään perinteisiä, helppohoitoisia ja kestäviä koristekasveja. Toiveena on myös mahdollisuus pienimuotoiseen hyötyviljelyyn. Mahdollisesti pihalle voisi sijoittaa ryytimaan, omenapuita ja hyötypensaita. Ryytimaalla voi kasvaa muun muassa vihanneksia, juureksia, yrttejä ja muita hyötykasveja. Myös muiden materiaalien (kalusteet, aidat, kiveykset jne.) tulisi olla joko perinteistä 1800-lukua, tai muuten tyyliin sopivat. Pihapiiriin voi suunnitella jonkinlaiset oleskelumahdollisuudet.

Suunnittelualueella oli runsaasti näkymiä, joita täytyisi korostaa, säilyttää tai peittää. Esimerkiksi näkymiä naapurien pihalle haluttiin peittää, ja näkymä Tervakarintieltä rinteeseen alapuolelta talolle säilyttää. Näkymillä ja näkymien peittämisillä halutaan luoda yhtenäisempi mielikuva vanhasta pihapiiristä ja sen lähiympäristöstä.

Suunnittelualueen itäpuolen peltoaukean ja tien väliin tulisi istuttaa puustoa suojakaistaleeksi. Samoin Vanha Siipola rajataan erilleen 1970-luvulla rakennetusta Haavistosta, pihapiirien välille halutaan selkeä näköeste.

Luoteen puolella pihaa rajaavan ojan ympäristöä muutetaan. Ojalle suunnitellaan pihapiiristä polku ja ojan varrelle mahdollisesti pieni aukea. Ojan varren kasvillisuutta tulisi kehittää sekä peittää näkymää naapuritontille.

Vanhan Siipolan pihapiirille halutaan selkeä kuivatussuunnitelma, jonka avulla pintavesien kulku saataisiin hallintaan. Pintavesien kulku rakennusten vierille halutaan estää. Lisäksi peltojen maaston muotoiluilla pelloista halutaan helpommin hoidettavat. Maaston muotoilutöiden synnyttämälle kaivumaalle tulee löytää sopiva läjityspaikka, mutta myös niiden poiskuljettaminen on mahdollista.

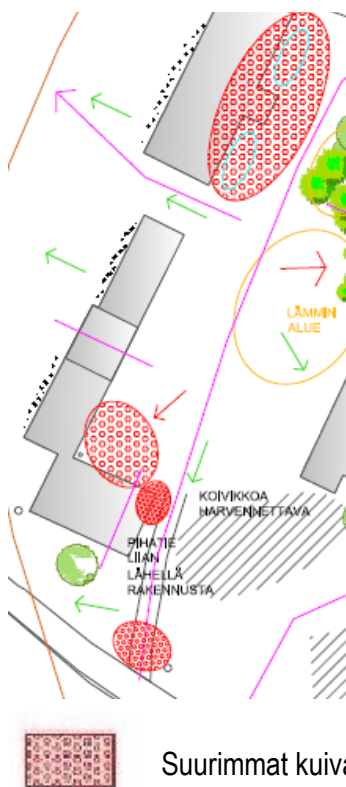
Lisäksi suunnittelualueen pienille metsiköille laaditaan maisemanhoitosuunnitelma. Haavikko halutaan säilyttää edelleen haapavoittoisena ja koivikko koivikkona. Haavikon, koivikon, kuin myös muidenkin metsien maisemanhoitosuunnitelmassa kyse on lähinnä tarvittavista harvennustoimenpiteistä.

7 SUUNNITTELURATKAISUT

Materiaalia pihojen nykytilasta olen kerännyt mittaamalla kohteessa etäisyyksiä, korkoja (liite 3) ja ottamalla valo- sekä videokuvia. Koska Vanha Siipola on vanha maalaistila, ei sen pihapiiristä ollut olemassa valmiita korkomittauksia tai tarkkoja karttoja. Keräämäni materiaalin lisäksi tilaaja antoi kohteesta paljon tarpeellisia tietoja.

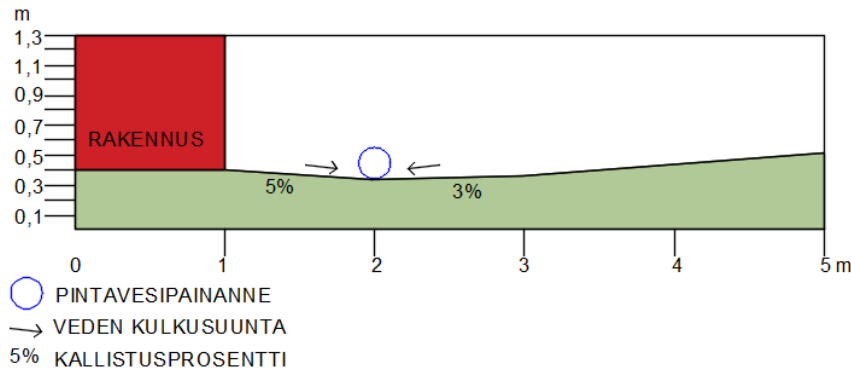
7.1 Kuivatussuunnitelma

Koska suunnittelualue sijaitsee moreeniharjanteen rinteessä, pintavesiä kulkeutuu rinteessä alempana sijaitsevien rakennusten vierille. Vanhan Siipolan rakennukset on alun perin rakennettu liian matalille perustuksille, tai ne ovat ajan kuluessa painuneet liikaa maan sisään. Näin rakennukset eivät ole tarpeeksi korkealla, jotta kivijalka riittäisi suojaamaan seiniä ja muita rakennuksien osia pintavesiltä. Suurimmat ongelmakohdat ovat Jannen puolen asuinrakennuksen edusta, sekä Jannen puolen elosuojan ja navetan edustat (kuvio 25). Haaviston puolella pintavedet eivät aiheuta ongelmia.

KUVIO 25. Kuivatuksen suurimmat ongelmakohdat (Tiia Saari 5.4.2016)

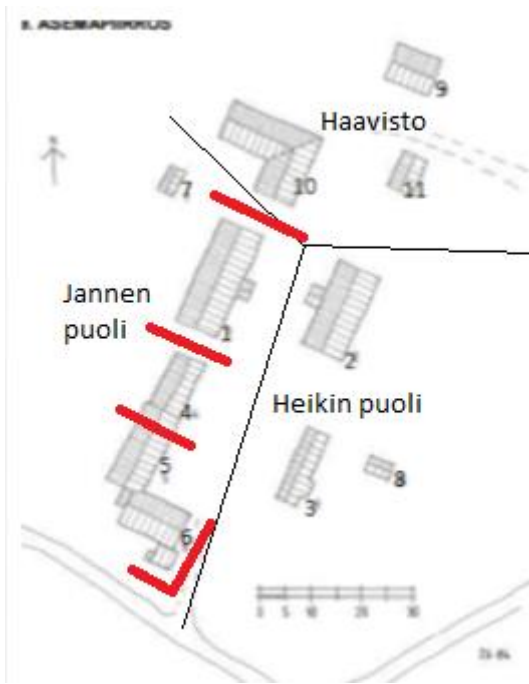
Pihan kuivatus toteutetaan lähinnä maaston muotoiluilla (liite 4). Jokaisen Vanhan Siipolan rakennuksen ympärille kaivetaan noin 5 %:n kallistus seinänviereltä alaspäin (kuvio 26). Kallistusprosentti on viitteellinen, maan muotoilu tehdään ympäröivä maasto huomioon ottaen. Seinänvierikkallistukset eivät ole tarpeen rinteessä alempana olevien rakennusten rinteiden alapuolella, mistä vedet kulkeutuvat pellolle ilman maaston muotoilua. Jannen puolen asuinrakennuksen eteen tuleva kiveys asennetaan noin 5 % kallistuksella, ja se varmistaa pintavesien pysymisen pois rakennuksen viereltä.

KUVIO 26. Seinän vierille muotoiltava kallistuspainanne (Tiia Saari 7.4.2016)

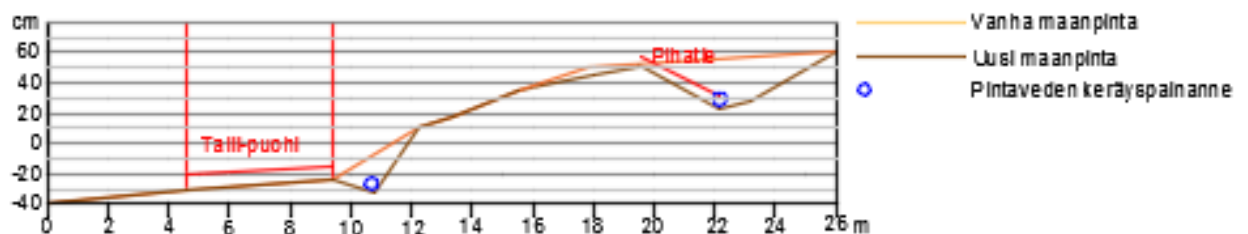
Pintavedet pyritään johtamaan pihasta rinteeseen neljästä kohdasta (kuvio 27). Pintavedet johdetaan näille kohdin kallistuspainanteilla (kuvio 28). Kallistuspainanteisiin merkityt kallistusprosentit ovat laadittu nykyisten korkopisteiden, sekä kuivatuksen vuoksi tarpeellisten kallistusjyrkkyyksien perusteella. Myös näiden painanteiden kallistusprosentit ovat viitteellisiä, lopulliset kaltevuudet määräytyvät vasta maaston muotoiluvaiheessa.

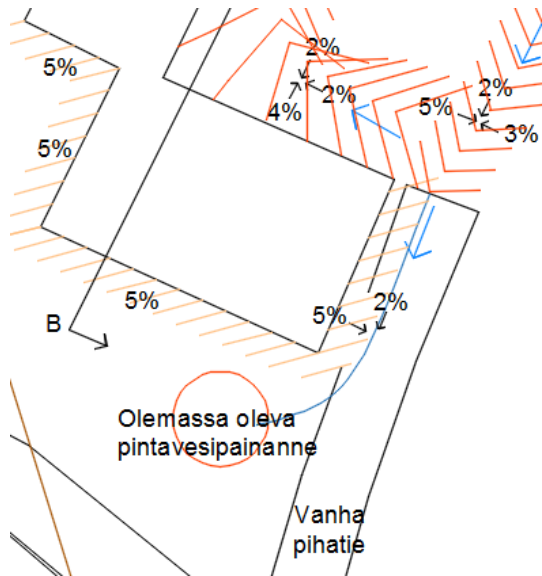
KUVIO 27. Pintavesiä johdetaan rinteeseen punaisella merkityiltä kohdilta (Liite 1)

Poikkileikkaus A - A 1:200

KUVIO 28. Poikkileikkaus pihan pintavesipainanteista (Tiia Saari 11.4.2016)

Pihapiiriin muotoillaan useita pintavesipainanteita. Painanteilla johdetaan vesiä Heikin puolen asuinrakennusten takaa, keskipihalta, sekä Jannen puolen rakennusten edustoilta. Elosuojan ja käytöstä poistuvan pihatien väliin kaivetaan matalahko oja, joka johtaa vesiä elosuojan takana olevan koivun vieressä jo olevaan kuoppaan, eli pintavesipainanteeseen. Ojan täytyy kallistua pintavesipainannetta kohti (kuvio 29). Ojan lähtökoron tulee olla sama kuin elosuojan koillisnurkassa olevan kuopan korko.

KUVIO 29. Oja ja pintavesipainanne (Tiia Saari 5.4.2016)

Sekä uuteen että vanhaan liittymään asennetaan rumpu, jotta vedet pääsisivät valumaan esteettömästi alarinteeseen oja pitkin. Kaikesta maan muotoilutyöstä syntynyt maajäte läjitetään ensisijaisesti puretun kellarin kuoppaan, loput läntiselle pellolle metsän viereen, suunnitelmaan merkitylle paikalle.

7.2 Metsien maisemanhoitosuunnitelma

Suunnittelualueen metsät jaetaan niiden vaatimien hoitotoimenpiteiden mukaan neljään osaan: koivikko puretun navetan paikalla, sekametsä Tervakarintien vierellä, metsäkaistale Martinniementien vierellä sekä haapavoittoinen metsä suunnittelualueen luoteisosassa (kuvio 30).

KUVIO 30. Metsät jaettuina neljään osaan hoitotoimenpiteiden mukaan (Tiia Saari 7.4.2016)

Siipolan metsiköt ovat liian tiheiksi kasvaneita, ja harvennustyöt tulisi tehdä mahdollisimman pian. Kaikista metsistä poistetaan pensaskasvillisuus, liian tiheään kasvaneet yksilöt sekä huonokuntoiset puut. Harvennuksen tulisi olla niin voimakas, että metsien mahdolliset taimet saisivat tarpeeksi tilaa ja valoa, jolloin metsät pääsisivät uudistumaan luontaisesti kasvamatta kuitenkaan liian tiheiksi metsiköiksi.

Koivikko on melko nuori ja liian tiheä. Tilaajan toiveena on, että koivikko säilyy koivikkona, eikä se peittäisi kokonaan näkymää Tervakarintielle. Metsä kannattaa harventaa melko pian, jotta koivut mahtuisivat ja kerkeäisivät vielä kasvattamaan komeammat latvustot, puille riittäisi tarpeeksi ravinteita ja rungot järeytyisivät. Koska kyseessä ei ole talousmetsä, ei puuston tiheydellä sinänsä ole kovin suurta merkitystä. Huomio kannattaa kiinnittää lähinnä ulkonäköseikkoihin: koivikossa säilyisivät suorarunkoiset, komeat yksilöt, ja runkojen välistä säilyisi halutun verran näkymää koivikon takana kulkevalle tielle.

Tervakarintien vierellä oleva sekametsää harvennetaan, ensisijaisesti poistetaan suurimmat puut. Harvennuksessa säästetään mahdolliset lehtipuut. Puuston täytyy kuitenkin antaa jonkin verran suojaa suunnittelualueelle.

Martinniementien vierellä kulkevassa kapeassa puustokaistaleessa kasvaa lähinnä haapaa, koivua ja mäntyä. Jos tilalle halutaan selkeä, perinteinen ja hyvin suojaava kuusiaita, kaikki puusto ja pensaskasvusto kohdalta poistetaan ja tilalle istutetaan kuusentaimia aidanteeksi. Aidanteen kuusentaimet istutetaan 50 cm välein. Toinen vaihtoehto on säilyttää hyväkuntoiset männyt, mutta poistaa muu kasvillisuus ja istuttaa tilalle kuusentaimia harvempaan, vähemmän aitamaiseen muodostelmaan, mutta kuitenkin siten, että pellon reunaan muodostuu selkeä suojametsäkaistale.

Kummassakin vaihtoehdossa haavat kaulitaan huolellisesti noin 3–4 vuotta ennen niiden kaatamista, jotta niiden nopea versominen loppuisi. Muuten kuusien lomasta nousisi jatkuvasti uusia haavantaimia. Haapojen juuristojen kuoltua haavat kaadetaan ja niiden kannot jyrsitään.

Haapavoittoinen sekametsä Haaviston puolella tarvitsee melko voimakkaan harvennuksen liikatiheyden, taimien runsauden ja uusien versojen syntymisen vuoksi. Tilaajan toiveesta metsä säilytetään haapavoittoisena. Metsässä kasvaa haavan lisäksi lähinnä kuusia. Harvennuksessa poistetaan sekä kuusia että haapoja. Metsään saa jäädä kuusia harvakseltaan, mutta haapavoittoisuuden tulee näkyä metsässä selkeästi. Metsästä kaadetaan ensisijaisesti suurimmat puut. Mahdolliset männyt, koivut ja muut yksittäiset puulajit poistetaan. Haavat kaulitaan ennen kaatamista.

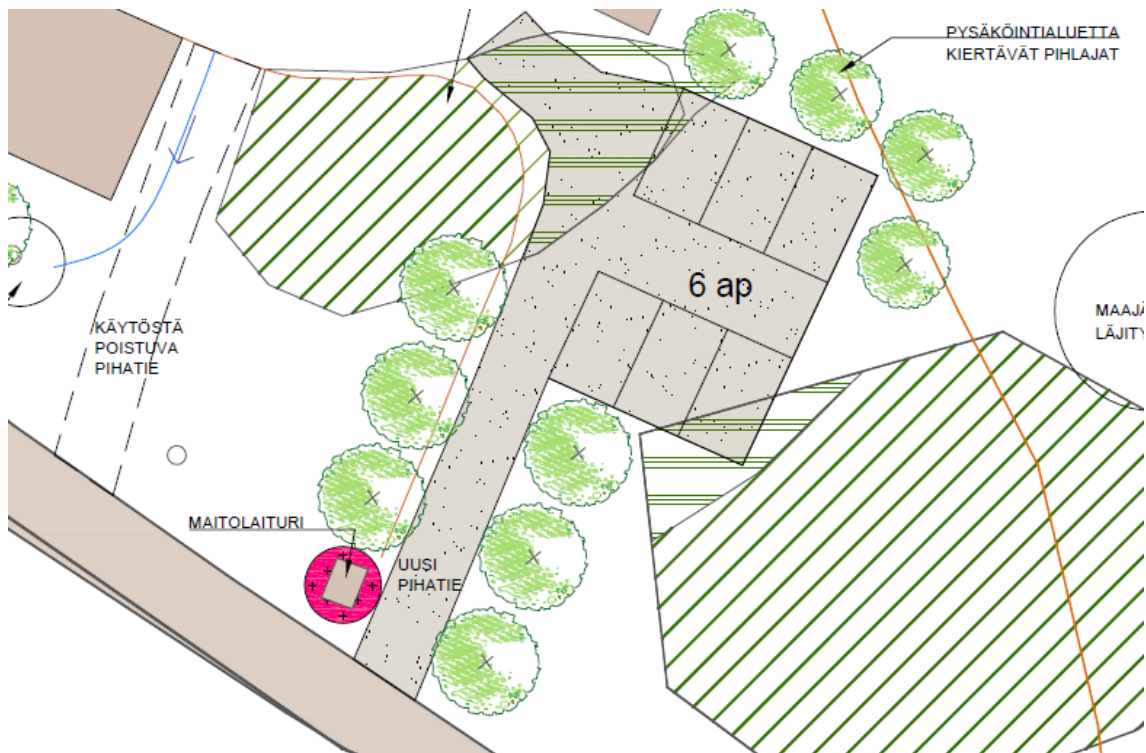
7.3 Vanhan Siipolan kehittämissuunnitelma

Vanhan Siipolan pihapiirin tulee olla helppohoitoinen ja perinteinen maalaispiha. Suunnitteluratkaisujen tulee olla pihan ilmeeseen sopivia, mutta myös käytännöllisiä. Pihapiiri saa olla avoin, tärkeintä ei ole löytää pihalle runsaasti toimintoja tai uusia elementtejä, vaan luoda pihalle oikeanlainen tunnelma sen käyttötarkoitukselle ja -määrä huomioiden. Vanhaan Siipolaan tulee hyötypuutarha, johon kuuluu kasvimaata, omenapuut ja marjapensaat. Vanhan Siipolan ja Haaviston suunnitteluratkaisut on esitelty kartalla opinnäytetyön liitteessä 6.

Jannen puolen talli-puohin ja navetan välikkö esitetään suunnitelmassa purettavaksi sen huonon kunnan vuoksi tilaajan ehdotuksen mukaisesti. Toinen vaihtoehto purkamiselle on rakentaa aukon kohdalle uusi porttiluhti. Tällöin purettavalle kohdalle suunniteltuja ratkaisuja ei toteuteta.

7.3.1 Kulkutiet ja pysäköintialue

Tämän hetkinen liittymä ja tie Vanhan Siipolan pihalle kulkee liian läheltä elosuojaa. Liittymän idän puolella on toinen olemassa oleva liittymä, josta on tällä hetkellä kulku pellolle. Kulku pihaan siirretään toimimaan tämän liittymän kautta. Pihatie päättyy Heikin puolen talli-puohin eteläpäättyyn (kuvio 31). Näin myös pysäköintialue saadaan sijoitettua aittarakennuksen kaakkoispuolelle, pois pihapiirin välittömästä läheisyydestä. Vaikka pysäköintialue sijoitetaan pihapiirin ulkopuolelle pihan rauhoittamiseksi autoliikenteeltä, täytyy säilyä myös mahdollisuus tarpeen tullen päästä autolla pihalle saakka. Pihapiirin ja pysäköintialueen väliin jäävä koivikko sulkee pysäköintialuetta pois pihapiiristä.

KUVIO 31. Uuden pihatien ja pysäköintialueen sijainnit (Tiia Saari 6.4.2016)

Pysäköintipaikkojen tarve, kuusi autopaikkaa, on tilaajan arvioima. Mutta koska Vanhan Siipolan käyttötarkoitus tulevaisuudessa ei ole vielä selvillä, autopaikkojen määrä ja parkkialueen koko voi toteutuksessa muuttua ja määräytyä tarpeen mukaan.

Vanhan Siipolan pihaan kulkeva polku Martinniementieltä pidetään avoinna, mutta sitä ei laajenneta, tai muutoin korjailta. Puustoa ja muuta kasvillisuutta kaadetaan ja poistetaan muun metsänhoidon yhteydessä polun reunoilta tarvittaessa siten, että polku pysyy tarpeeksi avoimena ja helppona kulkea.

Rinteen alapuolella, lännen puoleiselle pellolle kulkeva liittymä pidetään ennallaan, jotta sieltä säilyy kulkumahdollisuus pellolle. Jannen puolen asuinrakennuksen ja talli-puohin välistä lähtee hiekkainen polku ojalle. Polun tulee olla luonnollisen näköinen ja laskeutua maastonmuotoja myötäillen. Polun sijainti suunnitelmassa on suuntaa-antava.

7.3.2 Kasvillisuus

Kasvillisuuden sijoittelussa, kasvivalinnoissa ja määrissä tuli erityisesti muistaa mahdollinen pihan vähäinen käyttö ja helppohoitoisuus. Kaikkia lajeja ja lajikkeita ei määritellä tarkasti, mutta kasvilista sisältää pohjoisessa menestyviä, helppohoitoisia ja perinteisiä kasveja (liite 2).

Suunnittelualueella on melko paljon huonokuntoista tai levinnyttä kasvillisuutta, joka tulee poistaa. Heikin puolen asuinrakennuksen edestä poistetaan kaikki puut, samoin vanhan kellarinpaikan ympärille kasvanut kasvillisuus. Muutamia yksittäisiä, huonokuntoisia pensaita ja puut idän puoleiselta pellolta, ja muualtakin suunnittelualueelta voidaan poistaa. Kaadettujen puiden kannot jyrksitään. (Liite 5)

Jannen puolen saunan ja asuinrakennuksen välillä olevat puut poistetaan, tilalle istutetaan näkösuojaksi pensaita, esimerkiksi pihasyreeniä (*Syringa vulgaris*). Kaikkien rakennusten seinien vieriltä poistetaan vanha pensaskasvillisuus huolellisesti. Jos kasvillisuus kasvaa liian lähellä rakennuksia, poistaminen täytyy tehdä käsivoimin. Jannen puolen asuinrakennuksen edessä oleva yksinäinen päivänliijaistutus, sekä muut mahdolliset hyväkuntoiset vanhat istutukset, siirretään jollekin uusista istutusalueista.

Poistettavien puiden ja puuryhmien kohdalle täytyy paikoin tehdä nurmikon paikkauksia. Suurimpia paikattavia kohtia tulee olemaan Heikin talon edessä ja kellarikuopan ympärillä, Jannen talon takana poistettavien puiden paikalla sekä rakennusten vierillä.

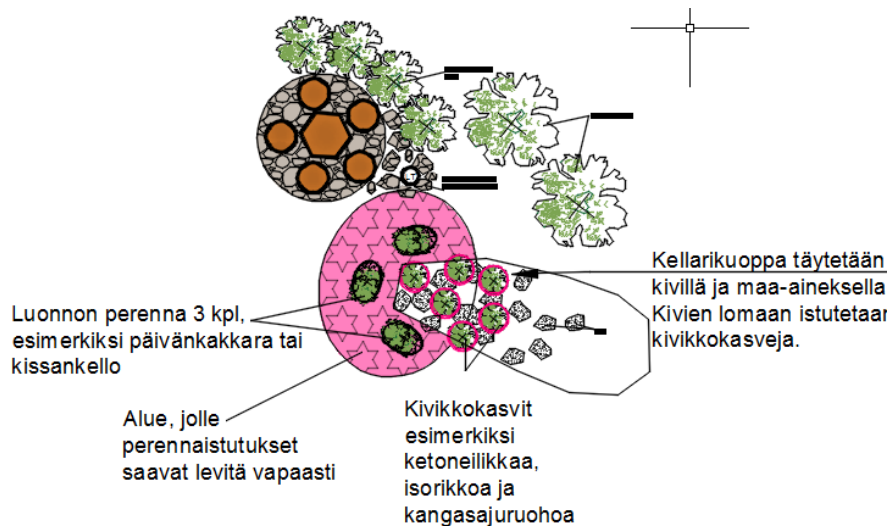
Paikkausnurmiseoksen tulee olla sellaista, ettei se erottuisi voimakkaasti tannernurmesta. Paikattavia kohtia ei ole määritelty suunnitelmaan.

Ojan varrelta poistetaan pensaskasvillisuus, mutta kaikki puut säilytetään. Ojan läheisyyteen istutetaan lisää lehtipuita. Ojan ympäristö saadaan näin viihtyisämmäksi ja samalla lehtipuusto antaa näkösuojaa naapuriin. Maa on rinteiden alapuolella ojan läheisyydessä melko kostea, joten paikalle sopivia, perinteisiä lehtipuita ja -pensaita voisivat olla esimerkiksi rauduskoivut (*Betula pendula*), hieskoivut (*Betula pubescens*) ja tuomi (*Prunus padus*). Myös tuohituomi (*Prunus maackii*), raita (*Salix caprea*) ja jokipaju (*Salix triandra*) voivat olla mahdollisia vaihtoehtoja. Istutettavat puut sijoitetaan siten, että ne antavat tarpeeksi näkösuojaa, mutta eivät häiritse vedenottoa ojasta. Ojan vierille voi halutessaan istuttaa keltakurjenmiekkää (*Iris pseudacorus*), jotta vedenottoaikojen ympäristöstä tulisi viihtyisämpi.

Uuden pihatien molemmin puolin istutetaan koivuja luomaan koivukujanteen tunnelmaa. Koivikkoja harvennettaessa koivuja tulisi säästää siten, että koivukujan tuntu säilyy myös koivikon kohdalla, ja aina pihalle tuloon saakka. Pysäköintialueen ympärille istutetaan muutamia kotipihlajia (*Sorbus aucuparia*).

Pihapiiri saa olla aukea, eikä sinne tarvitse sijoittaa paljoa kasvillisuutta rikkomaan tilan avoimuutta. Oleskelualueelle, joka sijaitsee Heikin puolen asuinrakennuksen ja talli-puohin välissä, sijoitetaan jonkin verran kasvillisuutta. Siinä on pihapiirin lämpimin alue ja kohdalla aukeaa kaunis näkymä rakennusten välistä rinteeseen.

Oleskelualueelle istutetaan kestävä, perinteistä ja matalaa perennaa. Sopivia perennoja ovat esimerkiksi päivänkakkara (*Leucanthemum vulgare*), peurankello (*Campanula glomerata*) ja kissankello (*Campanula rotundifolia*). Ne selviävät hyvin vähällä hoidolla, ja selviävät vaatimattomissakin kasvuolosuhteissa. Perennoille muokataan ja parannetaan maata vain istutuskohdista, mutta ne saavat levitä oleskelualueen läheisyydessä vapaasti. Oleskelualueelle istutetaan lisäksi muutamia pensaita, sekä lehtipuu suunnilleen vanhan, suuren koivun paikalle. Aivan samalle kohdalle puuta ei kuitenkaan kannata istuttaa. Kellarikuopan paikalla olevalle maajätteen ja kivien läjityspaikalle istutetaan erilaisia kivikkoperennoja, kuten ketoneilikkaa (*Dianthus deltoides*), isorikkoa (*Saxifraga hostii*) ja kangasajuruohoa (*Thymus serpyllum*). (Kuvio 32.)

KUVIO 32. Oleskelualueen kasvillisuutta (Tiia Saari 5.4.2016)

Humalaskoja sijoitetaan varjoon Jannen puolen purettavan navetan seinää vasten. Humalasko toteutetaan siten, että jokaista humalaa varten pystytetään korkea puinen seiväs, jota pitkin seipään juurelle istutettu humala kasvaessaan kiipeää. Seipään lisäksi apuna voi käyttää myös esimerkiksi narua, jota auttaa humalan kiipeämistä. Jannen puolen elosuojan ja navetan kulmassa olevan sähköpylvään viereen istutetaan humala, joka pääsee nousemaan pylvästä pitkin piilottaen sitä näkyvistä.

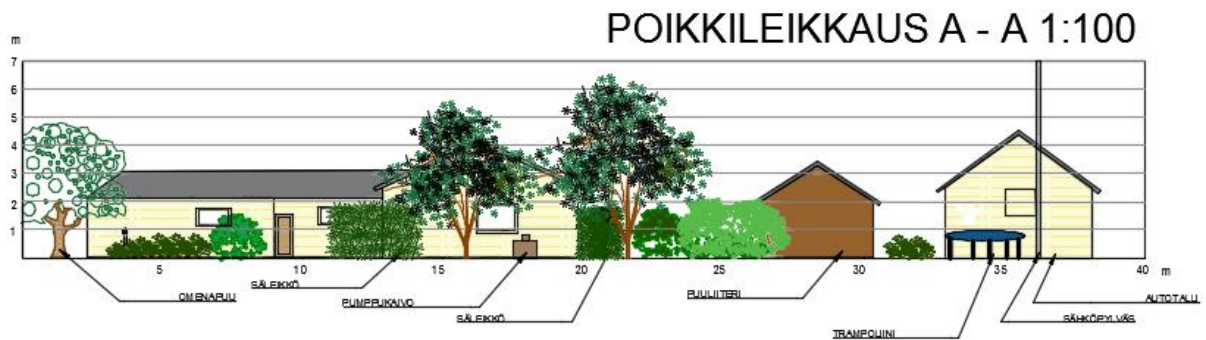
Jannen puolen aitta-puohin kulmalla olevat pensaat ovat hieman yli metrin korkuista, kukkivaa pensasta. Sopivia pensaita voisivat olla esimerkiksi idänvirpiangervo (*Spiraea chamaedryfolia*) tai useat erilaiset pensasruusut (*Rosa*). Pensaat tulee istuttaa tarpeeksi etäälle seinästä.

Pienillä suunnitelluilla istutusalueilla kasvavien perennojen tulisi olla hyvin helppohoitaisia. Perennaistutuksia tulee maitolaiturin ympärille, Heikin ja Jannen asuinrakennuksien eteen ja Heikin puolen talli-puohin viereen sekä eteen, uuden pihatien läheisyyteen. Kaikki perennapenkit rajataan, rajauksen voi tehdä esimerkiksi kivillä, risuilla tai muilla luonnollisilla materiaaleilla.

Kasvillisuutta käytetään myös rajaamaan Haaviston ja Vanhan Siipolan pihapiirejä erillisiksi pihoiksi (kuvio 33). Pihapiirien välimaastoon sijoitetaan joitakin puita, pensaita ja säleikköä köynnöskasveineen. Rajaavat puut ovat esimerkiksi kotipihlajia (*Sorbus aucuparia*), isommat pensaat pihasyreeniä (*Syringa vulgaris*), villaheisiä (*Viburnum lantana*), loistojasmitteita (*Philadelphus lewisii* 'Tähtisilmä'), idänvirpiangervoa tai (*Spiraea chamaedryfolia*), valkopajuangervoa, (*Spiraea alba* 'Allikko') ja pienemmät pensaat sinikuusamia (*Lonicera*

caerulea) tai koivuangervoja (*Spiraea betulifolia*). Köynnöskasveiksi säleikköihin sopivat siperiankärhöt (*Clematis sibirica*) tai alppikärhöt (*Clematis alpina*).

KUVIO 33. Kasvillisuutta Haaviston ja Vanhan Siipolan rajalla (Tiia Saari 8.4.2016)

Perunapello ja muu idän puolen peltolohko säilytetään ennallaan. Rinnepello karhitaan ja lanataan hyvin useampaan kertaan, jotta pienet maaston kohoumat ja kuopat tasoittuisivat. Tällöin isommat, pehmeämmät korkeusvaihtelut pellolla säilyvät. Karhittamisen yhteydessä pintaan nousseet kivet kerätään talteen kivimuurin rakentamista varten.

7.3.3 Hyötypuutarhan ratkaisut

Omenapuut, marjapensaat ja kasvimaat, eli niin sanottu hyötypuutarha, sijoitetaan rinteeseen Jannen puolen saunan läheisyyteen. Maa rinteessä on multavaa ja paikka aurinkoinen, eikä vedenhakupaikalle ojalle ole kovinkaan pitkä matka. Polkua pitkin veden haku onnistuu helpommin.

Hyötypuutarhan tulee olla ennen kaikkea helppohoitoinen, eikä sen kannata olla kovin suuri. Kasvualustan valmisteleminen kannattaa tehdä erityisen huolellisesti: maa muokataan, siihen lisätään kalkkia ja muita maanparannusaineita. Hyvä maa on ilmava, vettäpidättävä, ravinteikas, pH-arvoltaan melko neutraali (pH 6-7), sillä on hyvä mururakenne, sen pieneliötoiminta on aktiivista ja maan kanssa on kevyt työskennellä. (Alanko, Koivunen & Regårdl 2001, 249.)

Vanhan Siipolan rinnepellon maa on multavaa, hyvää peltomaata, joten suuria maanparannustöitä ei tarvita. Vesi kulkeutuu melko nopeasti rinteessä alas kasvien ulottumattomiin, joten maan veden pidätyskyvyn tulee olla melko hyvä. Kasvimaan kohdalta pellon kaltevuutta voi ollakin syytä hieman tasoittaa.

Kasveissa suositaan monivuotisia hyötykasveja, mutta sekaan istutetaan myös jonkin verran yksivuotisia. Mahdollisia hyötykasveja ovat monet yrtit, vihannekset ja juurekset (liite 2). Kasvien valinnassa ja sijoittelussa voi halutessaan huomioida kasveille sopivat kumppanuuskasvit, esimerkiksi sipuli karkottaa porkkanakärpystä ja porkkana sipulikärpystä. Lisäksi muun muassa samettikukat ja kehäkukat karkottavat tuholaisia voimakkaalla tuoksullaan, joten kasvimaalle on syytä istuttaa myös koristekasveja. Viljelykierrolla ja kasvien vaihtelulla vuosittain varmistetaan maan pysyminen hyvänä (Alanko ym. 2001, 252, 267).

Maan pinnan kattaminen tukahduttaa rikkakasveja ja estää haihduttamista. Katteissa on runsaasti valikoimaa, esimerkiksi musta muovi, mansikkakangas, olki, sahajauho, kuorikate, kompostia sekä lehti- ja ruohosilppua. Muovi- ja kangaskatteet on asetettava paikalleen ennen istutusta. Eloperäiset katteet levitetään kasvimaalle vasta maan lämmettyä. Ennen katteen laittamista maa on kastettava hyvin. (Alanko ym. 2001, 261–262.) Kaikki hyötypuutarhan istutusalueet tulisi kattaa hoidon helpottamiseksi.

Myös vesipumpun asentaminen kastelun helpottamiseksi on mahdollista. Ojan viereen asennetaan kaivo, johon asennetaan uppopumppu. Pumppu nostaa veden putkea pitkin kasvimaalle. Kasvimaan läheisyydessä on toinen kaivo, josta vesi nostetaan ylös toisen pumpun avulla. Kasvimaan viereen asennettavan kaivon yhteyteen voi rakentaa myös esimerkiksi vinttikaivon tai käsipumpun, jolla vesi nostetaan ylös kastelukäyttöön. Kasvimaan vieressä on tilaa myös pienelle oleskelualueelle.

Kasvimaan viereen tulevat marjapensaat, jotka ovat puna- ja mustaviinimarjoja (*Ribes rubrum* *Ribes nigrum*), sekä karviaisia (*Ribes uva-crispa*). Omenapuut ovat vanhoja, kestäviä lajikkeita, kuten tarhaomenapuut *Malus domestica* 'Grenman', *Malus domestica* 'Keltakaneli' sekä *Malus domestica* 'Punakaneli'. Omenapuita Vanhan Siipolan puolelle istutetaan yhteensä viisi kappaletta, marjapensaita noin kaksikymmentä.

7.3.4 Kiveykset

Kiveyksien materiaalien tulee sopia Vanhan Siipolan rakennuskantaan ja muuten perinteiseen ilmeeseen. Materiaaleiksi sopivat luonnonkivet, kuten liuskekivet, noppakivet, mukulakiveykset sekä luonnonkiviä matkivat materiaalit, kuten Ruduksen Louhikivi (kuvio 34).

KUVIO 34. Louhikivi (vrjpihakauppa.fi 2016a, viitattu 8.4.2016)

Kiveyksiä käytetään korostamaan päärakennuksien, ja muutamien hyväkuntoisimpien rakennuksen sisäänkäyntejä. Päärakennusten ovien edustalle tuleva kiveys voidaan tehdä muun muassa Louhikivestä tai liuskekivistä. Liuskekiviä asennetaan Louhi-kiveyksen eteen pehmentämään kiveyksen neliskanttista vaikutelmaa. Talousrakennusten ovien eteen asennetaan muutamia liuskekiviä. Jannen puolen asuinrakennuksen edustalle asennetaan pintavesien ohjailun vuoksi pinta-alaltaan noin 13 m²:n kiveys, esimerkiksi Louhikivestä.

Lisäksi oleskelualueen pöytäryhmän alle asennetaan pyöreä, halkaisijaltaan noin kaksimetrinen liuskekiveys. Koko riippuu halutun pöytäryhmän suuruudesta. Jos kiveys halutaan asentaa esimerkiksi Ruduksen Louhilaatasta, jolloin ympyrän muotoinen kiveys ei ole oikein mahdollinen, kiveyksestä voidaan tehdä myös nelikulmainen. Oleskelualueelle lipputangon ympärille asennetaan noin 50 cm leveä liuskekiveys.

Sadevesikourut tarvittaviin nurkkauksiin rakennetaan kenttäkivistä. Saumaus tehdään bitumilla tai kivituhkalla (kuvio 35). Suunnitelmassa kouruja on merkitty vain Jannen puolen asuinrakennuksen kulmiin nykyisten syöksytorvien alapuolelle, mutta vastaavanlainen kouru asennetaan jokaiseen tulevaan syöksytorveen.

KUVIO 35. Sadevesikouru kenttäkivistä (Alanko ym. 2001. 51)

Hyötypuutarhan vierellä, ulkosaunan päädyssä on mahdollisuus pienelle, yksinkertaiselle oleskelualueelle. Oleskelualueelle voi esimerkiksi sijoittaa pienen pöydän ja pari tuolia. Oleskelualueen alusta on puulaudoitusta tai suurikokoista laattaa. Koska pelto on pehmeä ja kalteva, täytyy oleskelualueen kohdalta maata tasata ja alle tehdä jonkin verran pohjustustöitä.

7.3.5 Kalusteet ja aidat

Vanhan Siipolan pihalle sijoitettavia kalusteita ovat keinu (kuvio 36), pöytäryhmä ja lipputanko, jotka sijoitetaan kaikki oleskelualueen läheisyyteen. Perinteisin pöytäryhmä on ristikkojalkainen ja puinen pyöreä pöytä, johon kuuluu selkänöjälliset penkit. Keinun paikka on lämpimällä kohdalla Heikin puolen asuinrakennuksen edessä. Koska vanhoissa puutarhoissa keinu on ollut yleensä näköalapaikalla ja lehtipuun varjossa, toinen vaihtoehto on sijoittaa se oleskelualueelle istutettavan lehtipuun viereen. Myös hyötypuutarhan yhteydessä olevalle oleskelualueelle sijoitetaan pieni puutarhakalusteryhmä.

KUVIO 36. Puinen keinu (Tiia Saari 4.4.2016)

Vanha kaivopumppu sijaitsee Haaviston puolella, mutta sen tulisi näkyä myös Vanhan Siipolan pihalle. Kasvillisuuteen täytyy jättää aukko siten, että se ei peitä kaivoa näkyvistä.

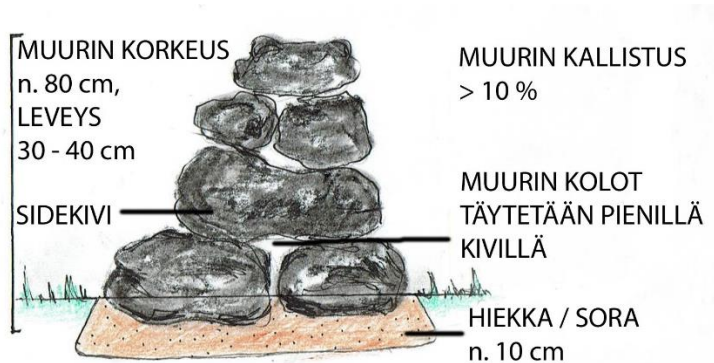
Suunnittelualueelta kerätyistä sopivan kokoisista kivilohkareista rakennetaan Tervakarintien myötäisesti vajaa metrin korkuinen ja 300–400 mm leveä kivimuuri. Pituus määräytyy kerätyn kivimateriaalin riittävyden mukaan. Kiviä saa esimerkiksi pellon karhitsemisesta ja rinteessä olevasta purettavasta kivikkokumpareesta. Mahdollisesti suuria kiviä täytyy tuoda muualta. Kivimuuri ei saa haitata kulkua elosuojaan.

Sekakivimuurissa käytetään rakennusmateriaalina luonnosta sellaisenaan löytynyttä epäsäännöllistä kiviainesta. Lisäksi materiaalina voidaan käyttää erikseen lohkottuja kiviä. Muuri rakennetaan kylmämuurina, eli ilman sidosaineita. Asennuksen yhteydessä kivimateriaalia voi lohkoa ja työstää muuriin sopivaksi. (Soini 2003, 247–248.)

Kivimuurin kohdalta poistetaan pehmeää pintamaata. Pohjalle voi halutessaan asentaa suodatinkankaan, joka on vahvuudeltaan luokkaa N1 tai N2. Suodatinkangas estää maalajien sekoittumisen, sekä kasvillisuuden nousun muurin vierille. Kivimuurin alta kaivetun multamaan tilalle asennetaan vähintään 10 cm:n hiekka- tai sorakerros. Näin routa ei pääse liikuttamaan ja rikkomaan muuria. Alimmat muurikivet upotetaan osittain maahan. Alimpina käytetään isoimpia kiviä, jotka ulottuvat koko muurin paksuudelta sen läpi. Kivet ladotaan päällekkäin tiiviisti,

syntyneiden aukkojen täyttämiseen käytetään pienempiä kiviä. Muurin pätyihin sijoitetaan suurimpia kiviä ja päätyjen saumarakenteessa pyritään olemaan säännöllinen. (Soini 2003, 247–248.)

Kylmämuurina sekakivimuurin rakentamisessa on tärkeää, että muuri kallistuu vähintään 10 % taaksepäin, eikä muurissa saa olla selkeitä pysty- tai vaakasaumoja. Vähintään 10 % kivistä tulisi ulottua muurin läpi koko sen paksuudelta, eli toimia sidekivinä. (Kuvio 37) (Soini 2003, 247–248.)

KUVIO 37. Sekakivimuuri kylmäladontana (Tiia Saari 7.4.2016)

Uuden pihatien alkuun rakennetaan, tai ostetaan, punainen maitolaituri. Tällöin pihan vanhan maalaistalon tunnelma alkaa jo pihaan käännyttäessä. Maitolaiturin viereltä alkaa puinen aita, joka on joko riukuaita (kuvio 38) tai rakennusten kanssa samaa sävyä oleva punainen pätkkiaita (kuvio 4). Aita kulkee koivukujan myötäisesti ja jatkuu aina elosuojalle saakka.

KUVIO 38. Riukuaita (Tiia Saari 20.6.2015)

Jos kasvimaan ja ojan välille ei rakenneta vesiputkea, vedenotto paikalle voidaan rakentaa jonkinlainen pieni puinen tasanne, ikään kuin todella lyhyt laitur. Näin vedenotto paikan kohdalla kasvillisuus pysyisi kurissa, ja vedenotto helpottuisi. Laiturin paikka suunnitelmassa on suuntaantava, sopiva sijainti tulee tarkistaa paikan päällä.

Halutessaan pihalle voi tuoda tunnelmaa ja viihtyisyyttä erilaisilla kierrätyspuutarhan ratkaisuilla. Esimerkiksi kaikkien kaadettavien puiden kantoja ei jyrsitä, vaan oleskelualueen läheisyydestä voidaan säästää muutama kanto. Näiden kantojen päälle voi asettaa ruukkuihin kasvatettuja kesäkukkaistutuksia tai hyötykasveja. Kasvien tulee sietää hyvin kuivumista, tai ruukkujen täytyy olla sellaisia, joissa kosteus säilyy pitkään. Vanhoista tavaroista, kuten esimerkiksi kärrynpyöristä, seipäistä, kottikärryistä, ja puutavarasta voi myös kehittää sisältöä puutarhaan.

7.4 Haaviston kehittämissuunnitelma

Haavistosta tulisi suunnitella toimiva ja viihtyisä piha, joka toimii omana erillisenä asuinpaikkana siitä huolimatta, että sijaitsee niin lähellä Vanhaa Siipolaa. Pihan ratkaisujen ei tarvitse olla yhteneväisiä Vanhan Siipolan suunnitelmaratkaisujen kanssa, vaan suunnitelma mukailee enemmän 1970- ja 1980-lukujen puutarhoja.

7.4.1 Kasvillisuus

Haaviston pihan kasvillisuus on hyvin vähäistä. Muuten olemassa oleva kasvillisuus säilytetään, mutta pihan kaakkoispuolen koivu ja talon eteläpäädyn pensas poistetaan. Koivu kasvaa liian lähellä marjapensasta varastaen siltä vettä ja ravinteita.

Sora-aluetta pienennetään siten, että talon idän puoli on soran sijasta nurmikkoa. Näin autojen kulku talon edustalle estetään. Etupihalle jää pienehkö nurmikenttä, jota rajaa kasvillisuus, kalusteet ja rakennukset. Pihaan tulee muutamia istutusalueita, joihin tulee lähinnä perennoja, mutta myös pensaita. Näin istutusalueet ovat helppohoitoisempia. Istutusalueet ja sora-alue rajataan nurmialueesta joko puisella tai metallisella reunalistalla. Kaikille istutusalueille levitetään kuorikate.

Haaviston ja Vanhan Siipolan rajalle istutettavat pensaat näkyvät myös Haaviston pihalle. Autotallin edustalle istutettava isompi pensas voi olla esimerkiksi lumipalloheisiä (*Viburnum*

opulus 'Pohjan Neito') ja pienemmät pensaat sinikuusamaa (*Lonicera caerulea*), norjanangervoa (*Spiraea* 'Grefsheim') tai pensashanhikkia (*Dasiphora fruticosa*).

Talon länsipuolella olevaa oleskelualueetta kiertävät pienet pensaat, esimerkiksi koivuangervot (*Spiraea betulifolia*) tai keijuangervot (*Spiraea japonica* 'Little Princess'). Olemassa oleva istutuskaistale talon seinän vieressä säilytetään ja se rajataan puisella tai kivisellä reunalistalla. Oleskelualueen viereen istutetaan omenapuu. Omenapuun tulee olla kooltaan melko pieni, kuten esimerkiksi *Malus* 'Dolgo' tai *Malus* 'Erstaa'. Rinteessä sijaitsevalla pellolla on myös kolme Haaviston omenapuuta. Lajikkeet voivat olla samoja kuin Vanhan Siipolan omenapuut, mutta hyvä vaihtoehto on myös kesäomena *Malus domestica* 'Pirja'.

Näkösuoja Vanhaan Siipolaan tuovat myös säleiköt, joihin istutetaan köynnöstyviä kasveja, kuten kärhää (*Clematis*). Talon eteläpäätyyn istutetaan keskikokoista tai pientä lehtipuuta. Nämä puut näkyvät myös Vanhan Siipolan puolelle, joten niiden tulisi sopia myös Siipolan pihapiirin tunnelmaan.

7.4.2 Kiveykset

Asuinrakennuksen ja autotallin vierustalle asennetaan 40 cm levyinen seinänvieruskiveys, esimerkiksi Ruduksen Betonilaatta 398 x 398 x 50 mm tai hieman eläväisempi Ruduksen harmaa Tosca-laatta (kuvio 39). Sama kivimateriaali jatkuu oleskelualueessa länsipuolen oleskelualueella.

KUVIO 39. Tosca-laatta (vrjpihakauppa.fi 2016b, viitattu 8.4.2016)

Oleskelualueen pyöreän osan kiveys on kiveä tai laattaa, jonka voi latoa pyöreään muotoon. Samaa kivimateriaalia on myös pääoven edessä oleva puoliympyrän muotoinen kiveys. Materiaalivaihtoehtoja ovat esimerkiksi punainen tai harmaa Ruduksen Klassikkokiven kaarresarja. Nykyinen pääoven edessä oleva kivi poistetaan huonon kunnan vuoksi. Tulevalla oleskelualueella oleva terassilaidoitus joko puretaan ja tilalle asennetaan kiveys. Jos terassilaidoitus kuitenkin säästetään, kiveys alkaa vasta terassin reunalta. (Kuvio 40)

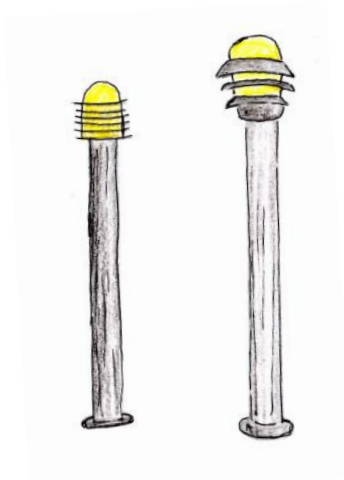
KUVIO 40. Haaviston uusi oleskelualue (Tiia Saari 6.4.2016)

Haaviston pihalla kulkevat astinkivet johdattavat pihalla toiminnolta toiselle. Ne asennetaan pääosin 15 cm välein, mutta välillä välit saavat olla suurempia, jopa muutaman metrin pituisia. Suunnitelmapiirroksessa astinkivien paikat ovat suuntaa-antavia. Astinkivet ovat suorakulmaisia, harmaita betonilaattoja tai liuskekiviä. Astinkivien tulisi olla kooltaan suurehkoja siten, että ne olisivat miellyttäviä kulkea. Kivet asennetaan maanpinnan tasolle siten, etteivät ne vaikeuta ruohonleikkuuta tai muuta pihan hoitoa.

7.4.3 Valaistus

Haaviston pihalla ei tällä hetkellä ole juurikaan valaistusta. Olemassa olevalla istutusalueella on muutamia aurinkokennovalaisimia, jotka saavat säilyä paikallaan. Valaistusta lisätään pollarivalaisimilla. Valaisimia asennetaan luomaan tunnelmaa oleskelualueelle ja pääsisäänkäynnin läheisyyteen. Myös etupihan reunamilla on muutamia samanlaisia valaisimia.

Haaviston olemassa olevat seinävalaisimet voi halutessaan vaihtaa uusien valaisimien kanssa samantyylliseksi. Uudet valaisimet ovat tyyliltään yksinkertaisia, harmaita pollarivalaisimia (kuvio 41).

KUVIO 41. Esimerkit sopivista valaisimista (Tiia Saari 6.4.2016)

7.4.4 Muut pihan toiminnot

Pyykkiteline siirretään talon länsipäätyyn toisen kuivaustelineen viereen, jossa se on vähemmän näkyvillä. Halkoja varten rakennetaan tai ostetaan puuliiteri, joka sijoitetaan Haaviston ja Vanhan Siipolan rajalle. Liiterin koko suunnitelmassa on suuntaa-antava, se rajaa pihapiirejä ja antaa näkösuojaa. Autotallin läheisyyteen tulee roskakatos.

Trampoliini, keinu, lasten kiikku ja hiekkalaatikko siirretään pihan reuna-alueille. Oleskelualueelle sijoitetaan pyöreä, tai muu kiveyksen pyöreään muotoon sopiva pöytäryhmä, siellä jo oleva puutarhapöytä tuoleineen jätetään paikalleen.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni aihe on ajankohtainen ja tarpeellinen, sillä Vanha Siipola on suojelukohde, jonka piha on päässyt vähäisen käytön ja hoidon vuoksi huonoon kuntoon. Kohteen rakennuksia korjataan parhaillaan, joten pihan kehittämissuunnitelma ja pihaan liittyvät kehittämistoimet on hyvä tehdä suunnilleen samanaikaisesti. Ellei kuivatussuunnitelmaa tehtäisi ja pintavesien kulkua muutettaisi, osa arvokkaista rakennuksista vahingoittuisi pahasti veden ja kosteuden vuoksi.

Toimintojen valinnoissa ja sijoittelussa pyrittiin huomioimaan sekä Haaviston että Vanhan Siipolan kohdalla erityisesti tilaajien toiveet, näkymät, lämpimät alueet, kohteen sijainti harjun rinteessä, rakennuskanta, pihan käyttöaste ja helppohoitoisuus. Lisäksi on huomioitu myös viitekehyksen opettama malli siitä, mitä toimintoja maalaispihoissa on ollut ja miten ne on aikoinaan tyypillisesti sijoiteltu.

Pihojen rajaaminen toisistaan loi yhdestä epämääräisestä pihapiiristä kaksi selkeämpää ja huomattavan erilaista pihapiiriä. Rajaus oli tärkeä, jotta toisen pihapiirin tunnelma ja suunnitteluratkaisut eivät häiritsisi toista pihapiiriä. Näin Haaviston asukkaat eivät häiriinny Vanhan Siipolan pihan toiminnasta ja toisin päin. Lisäksi jos Vanha Siipola on tulevaisuudessa esimerkiksi kesänäyttelypaikkana, vierailijoille on hyvä olla selkeästi nähtävissä pihojen raja-alue.

Vanhan Siipolan suunnitteluratkaisut mukailevat paljolti 1800- ja 1900-luvun pihojen ominaispiirteitä. Koska tavoitteena ei kuitenkaan ollut pihan entisöinti, ei esimerkiksi kiveysten tarvinnut olla aivan vastaavanlaisia luonnonkiveyksiä kuin aikoinaan. Kaikki kiveykset, kasvit, kalusteet, varusteet ja rakenteet kuitenkin sopivat Vanhan Siipolan rakennuskantaan ja mukailevat vanhojen maalaispihojen mallia. Pihasta tulee suunnitelluilla ratkaisuilla ja kasvivalinnoilla helppohoitoinen, perinteistä tunnelmaa henkivä maalaispiha. Myös eri toimintojen sijoittelussa on pyritty huomioimaan niiden tyypilliset sijainnit vanhoilla maalaispihoilla.

Haaviston pihassa oli paljon aihetta jäsentelylle ja kehittämiselle. Haavistosta tuli viihtyisä ja toimiva piha, jossa sekä aikuiset että lapset viihtyvät. Pihan malli oli 1970- ja 1980-luvuilta, rakennusten iän mukaan.

Suunnittelukohteen metsät ovat liian tiheään kasvaneita, mistä niiden kunto ja ulkonäkö kärsivät huomattavasti. Metsien maisemanhoitosuunnitelman avulla on helppo uusia metsät tarkoituksenmukaisella tavalla. Metsien harventamisen voi tehdä myös konetyönä.

Suunnitelma on yleissuunnitelma, joten kaikkia kasveja, kiveyksiä ja muita suunnitteluratkaisuja ei määritellä tarkasti. Osa suunnitteluratkaisuista on suuntaa-antavia, kuten esimerkiksi uusien rakennuksien koko, polun kulkukohta tai marjapensaiden määrä. Tilaajan toiveen mukaisesti suunnitteluratkaisuihin on esitetty myös vaihtoehtoisia ideoita. Koska tarkkoja osoituksia kasvilajeista ja -lajikkeista ei tarvinnut tehdä, liitteenä olevassa kasvilistassa on esitelty kumpaankin pihaan tyyliltään ja menestykseltään sopivat kasvit.

9 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoite oli tehdä kehittämissuunnitelma Oulun Haukiputaalle Vanhan Siipolan ja Haaviston tonteille. Lisäksi suunnittelualueen metsiköille laadittiin yksinkertainen maisemanhoitosuunnitelma ja Vanhan Siipolan pihapiiriin kuivatussuunnitelma. Suunnitelman piirtämisessä käytettyjä ohjelmia olivat lähinnä jo ennestään minulle tutut AutoCAD 2015 sekä Adobe Photoshop Elements. Viitekehykseen kerättiin tietoa suomalaisista perinnepihoista, niiden ominaispiirteistä ja kasvillisuudesta, sekä jonkin verran myös 1970- ja 1980-lukujen pihoista. Myös tilaajan antamasta informaatiosta ja kohteessa vierailuista oli runsaasti hyötyä.

Opinnäytetyön aihe oli mielenkiintoinen. Vanhan Siipolan historiallisuus oli mukava ja mielenkiintoinen näkökulma työhöni. Pidin siitä, että opinnäytetyöni aihe oli hyvin monipuolinen ja sisälsi useamman erilaisen suunnitelman ja monenlaisia vaiheita. Monipuolisuuden vuoksi oli myös hyvä, että kehittämissuunnitelman tarkkuudeksi sovimme yleissuunnitelman. Näin työ ei kasvanut liian laajaksi. Nyt työ oli laajuudeltaan hyvä, käyttämäni työmäärä oli sopiva ja pysyin suunnittelemassani aikataulussa.

Kehittämissuunnitelma on toteuttamiskelpoinen yleissuunnitelma, joka antaa, kuten tilaajan kanssa on sovittu, sen toteuttajalle myös hieman omaa liikkumavaraa. Tilaajan kanssa emme sopineet budjettia. Kuitenkin pyrin valitsemaan sellaisia suunnitteluratkaisuja, jotka eivät ole liian kalliita, ja jotka voi pääosin toteuttaa itse. Maan muotoiluun ja metsien harventamiseen mahdollisesti tarvitsee konetyötä.

En ollut aikaisemmin tehnyt pintavesien kuivatussuunnitelmia, eikä minulla ollut sellaisesta oikeastaan minkäänlaista esimerkkiä. Tästä syystä kuivatussuunnitelman teko tuotti aluksi päänvaivaa. Sain kuitenkin suunniteltua maaston muotoiluilla toimivan ja järkevän suunnitelman, jonka avulla Vanhan Siipolan rakennukset saadaan suojeltua pintavesiltä. Erityisesti tämä osuus opinnäytetyössä opetti minulle paljon.

Yhteistyö ohjaajan ja tilaajan kanssa sujui hyvin. Omasta puolestani mietin, olisinko voinut käyttää heitä enemmänkin hyödyksi, jolloin työskentely olisi voinut olla ehkä suoraviivaisempaa ja selkeämpää. Silloin ei olisi tarvinnut yrittää niinkään paljon itse miettiä mahdollisia tilaajan mielipiteitä eri ideoihin ja ratkaisuihin.

Olen valinnut opintoihini lähinnä maisemasuunnitteluun liittyviä kursseja ja ajatukseni olisi toimia tulevaisuudessa ennemminkin suunnittelun parissa kuin hoitoon tai rakentamiseen liittyvissä tehtävissä. Kehittämissuunnitelman tekeminen opetti minulle paljon pihasuunnitteluprosessista, perinnepihoista ja asiakkaan kanssa työskentelystä. Uskon, että työstä on minulle runsaasti apua tulevaisuudessa, jos työskentelen maisemasuunnittelijana.

LÄHTEET

Aarrevaara, E. Ala-Kantti, E. & Uusitalo, K. 1992. Siisti, korjaa, maisemoi. Toinen uudistettu painos. Joensuu: Maaseutukeskuksen liitto.

Alanko, P. & Kahila, P. 2005. Palavarakkaus ja särkynytsydän. 6. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Alanko, P. Koivunen, T. Regårdl, E. & Saario, M. 2001. Suomalainen piha ja puutarha. Kolmas painos. Jyväskylä: Gummerus.

Haukiputaan kunta 2004, Haukiputaan kirkonkylän kaavakartta. Viitattu 31.2.2016, http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=f7ff817f-dbfd-4f05-b105-05cdc63bf504&groupId=64220.

Ideapihat.fi. 2015a. Punainen tiilitalo, 60-70-luku. Viitattu 16.3.2016, <http://www.ideapihat.fi/TYYLIT/indexPunati.htm>

Ideapihat.fi. 2015b. Valkoinen tiilitalo, 80-luku. Viitattu 16.3.2016, <http://ideapihat.fi/TYYLIT/indexValk.htm>

Joanbamjo 2014. File:La Vall de Laguar, jardi d'una casa rural.JPG. Viitattu 7.4.2016, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Garden_furniture#/media/File:La_Vall_de_Laguar,_jard%C3%AD_d%27una_casa_rural.JPG

Korhonen, T. 2001. Kylät ja talot muuttuvat. Teoksessa I. Lounatvuori, L. Putkonen (toim.) Rakennusperintömme – kulttuuriympäristön lukukirja. Hämeenlinna: Ympäristöministeriö ja museovirasto, 24–33.

Koskimies, T. & Pelliccioni, S. 2011. Kaunokainen ilonpisara. Helsinki: Kirjapaja.

Lahdenvesi-Korhonen, V. 2005. Näkymiä eteläsavolaiseen pihaan. Teoksessa K. Entonen, M. Hyvönen, H. Lintunen, T. Ranki, V. Teppo-Pärnä (toim.) Portilta porraskivelle. Turku: Rakennusperinteen ystävät Ry, 50–55.

Maanmittaushallitus, 1981. Maaperäkartta 1:20 000. Helsinki: Maanmittaushallitus.

Matilainen, A. 2006. Metsätieteiden laitos. Populus tremula – Haapa. Viitattu 15.3.2016, http://www.helsinki.fi/metsatieteet/arboretum/puulajit/populus_tremula.html

Oast House Archive 2009. File:Hop Garden, Hoad's Farm - Summer Solstice - geograph.org.uk - 1364147.jpg. Viitattu 15.3.2016, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hop_Garden,_Hoad%27s_Farm_-_Summer_Solstice_-_geograph.org.uk_-_1364147.jpg?uselang=fi

Perinnepiha 2014. Maalaistalojen pihapiirit. Viitattu 10.12.2015, puutarhahistoria.fi/puutarhahistoria/puutarhoja-eri-ymparistoissa/maalaistalojen-pihapiirit

PKKY 2002. Maisemanhoito. Viitattu 28.1.2016, <http://virtuoosi.pkky.fi/metsaverkko/pdf-materiaali/maisemanhoito.pdf>

Priha, M. 2003. Perinnebiotooppien hoitokortti 3 – Peruskunnostus. Viitattu 15.3.2016, <http://www.mavi.fi/fi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijä/Documents/Ymp%C3%A4rist%C3%B6tuen%20neuvonnalliset%20oppaat/Peruskunnostus.pdf>

Ranta, S-L. & Seppovaara, J. 2003. Maatilan pihapiiri. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Ruoff, E. 2005. Maalaispuutarhojen kehitysvaiheita. Teoksessa A. Halme (toim.) Puistot ja puutarhat. (Ei julkaisupaikkaa). Suomen kotiseutuliitto, 98–105.

Selander, A. & Salminen, A. 2014. Harvennuksella terve ja tuottava metsä. Viitattu 15.3.2016, <http://metsaan-lehti.fi/fi/artikkeli/harvennuksilla-terve-ja-tuottava-metsa>

Soini, T. 2003. Viherrakentajan käsikirja. Viherympäristöliitto ry. Jyväskylä: Gummerus.

Teppo-Pärnä, V. 2005a. Piha on taistelukenttä. Teoksessa K. Entonen, M. Hyvönen, H. Lintunen, T. Ranki, V. Teppo-Pärnä (toim.) Portilta porraskivelle. Turku: Rakennusperinteen ystävät Ry, 34–37.

Teppo-Pärnä, V. 2005b. Katso pihaa kuin kaupunkia! Teoksessa K. Entonen, M. Hyvönen, H. Lintunen, T. Ranki, V. Teppo-Pärnä (toim.) Portilta porraskivelle. Turku: Rakennusperinteen ystävät Ry, 46–49.

Vrjpihakauppa.fi 2016a. Pihakivet – liuske- ja louhikivet. Viitattu 8.4.2016,
https://www.vrjpihakauppa.fi/kauppa/tarkennettuhaku/11/?keywords=louhi&nhbutton3=&categories_id=

Vrjpihakauppa.fi 2016b. Pihakivet – liuske- ja louhikivet. Viitattu 8.4.2016,
https://www.vrjpihakauppa.fi/kauppa/tarkennettuhaku/11/?keywords=tosca&nhbutton3=&categories_id=

Wuolijoki, K. 2010. Koivikot kuntoon. Harvestia 2 (1), 4-6.

LIITTEET

LIITE 1. Siipolan inventointikortti

LIITE 2. Kasvilista

LIITE 3. Mitatut korot

LIITE 4. Kuivatussuunnitelma 1:200

LIITE 5. Poistettavat kasvit 1:500

LIITE 6. Kehittämissuunnitelma 1:200

SUOMEN RAKENNUSKULTTUURIN YLEISLUETTELO		MUSEOVIRASTO	
KOHDEINVENTOINTILOMAKE			
1. Lääni 2. Kunta	OULU HAUKIPUDAS	3. Kohde SIIPOLA	
4. Kylä / Rekisterinumero Haukipudas 401 / 26:143 ja 26:84	5. Kaupunginosa / Kortteli / Talo 0000 / 0026 / 0143	6. Kohdetyyppi entinen maatala	
7. Peruskartta / Koordin. 2533 08 HAUKIPUDAS (2002) x y	8. Osoite Tervakarantie 12 90830 HAUKIPUDAS	9. Omistaja ja omistajan osoite Jannen puoli: Hannu Siipola Martinniementie 173 90830 HAUKIPUDAS Heikin puoli: Timo Siipola Harilantie 20/22 90830 HAUKIPUDAS	
10. RAKENNUKSEN KUVAUS			
Rakennus nro	001 Jannen puoli	002 Heikin puoli	003 Heikin puoli
Nyk. käyttö	tyhjiillään / varasto	tyhjiillään / varasto	tyhjiillään / varasto
Alkup. käyttö	maatilan pääarakennus	maatilan pääarakennus	talli-puohi
Rak. aika / ajoitus	1800-luvun loppu	1800-luvun alku ja 1880-luku	1800-luku
Suunnittelija			
Kerrosluku	1	1	1 ja 2
Perusta	luonnonkivi, vuorattu betonilla	luonnonkivi, länsipäässä porakivi, rossi ja multapenkki, betonoitu	nurkkakivet, luonnon
Runko	hirsi, kaartuu ulospäin räystään alla	hirsi, pitkänurkka	hirsi, pitkänurkka ja rankorakenne
Kattomuoto	satula	satula	satula
Kate	musta kolmiorimoitettu huopa, alla päre?; lyhyt räystäs	punainen kolmiorimoitettu huopa, alla päre	punainen kolmiorimoitettu huopa, alla päre
Vuoraus	vaakaponttilaudoitus, nurkka-laudat, helmalista kivijalan päällä, räystäs koteloitu	hirsipinta, nurkat koteloitu; koillis-pää laudoitettu: jaettu 3 osaan vaakalistoin, vaakapontti- ja pysty-rimalaudoitus	hirsipinta, nurkat koteloitu, kyliäisessä vaaka lomalaudoitus ja väli-ssä pysty- ja vaakalaudoitus
Ulkovärit	punamulta ja valkoinen	punamulta ja valkoinen, ovi punaruskea	punamulta, valkoinen, ikkunan-karmit okra
Kunto	hyvä	huono, lahottajasieni, seinä painunut	huono, alimmat hirret lahonneet, kate osittain rikki
Ikkunat	1- ja 6-ruutuikkunat, 3-ruutuiset haukkaikkunat	risti- ja T-ikkunoita; verannossa 4-ruutuikkunat, oven päällä 5-ruutuinen kamaikkuna ja 6-ruutuinen kaari-ikkuna	6-ruutu- ja T-ikkuna
Sisätilat	pirtti, porstua, keittiö, keittiökamari, iso kamari, pikkukamari ja veranto	pirtti, porstua, keittiö, kaksi kamaria ja veranto	
Erytyspiirteet	kaakkoissivulla yksikerroksinen veranto; puuränni; ovissa kauniit vetimet ja lehtisaranat, porstuan ovi aukeaa sisäänpäin; ikkunoissa nurkista viistetyt vuorilaudat; katossa vuoliaisrakenne	räystäät koteloitu, verannan päädissä räystäslaudassa koriste-riitys ja koteloitu; nurkat laudoitettu pilastereiksi	laipion kannatinorret läpi sivuista; välinen laudoitettu umpeen; kaakkoissivulla rankorakenteinen kylkiäinen
11. RAKENNUSHISTORIA			
<p>Siipola on yksi Haukiputaan vanhimmista kantatiloista, joka on merkitty maakirjaan jo vuonna 1631. Talon paikka oli aikoinaan Vahtolanlahden rannalla, mutta maankohoamisen vuoksi rantaviiva on siirtynyt jo puolen kilometrin päähän. Tila on ollut jossain vaiheessa kestikievarina, ja vielä viimeisten sotienkin jälkeen talosta on jaettu kylän posti. Heikki Siipolalla oli aikoinaan yksi kylän ensimmäisistä takseista ja puhelimista.</p> <p>Hannu Siipolan mukaan hänen isoisänsä isä osti tilan oululaiselta varatuomari Heikkeliiltä 1800-luvulla. Esi-isä rikastui aikoinaan ajamalla rahtia Venäjälle. Tämä esi-isä oli mahdollisesti Pekka Siipola (1830–91), joka toimi mm. Haukiputaan kuntakokouksen esimiehenä vuosina 1879–82.</p>			<i>...jatkuu seuraavalla sivulla</i>
12. PIHAPIIRI JA LÄHIYMPÄRISTÖ			
<p>Siipolan pihapiiri sijaitsee Martinniementien ja Tervakarintien risteuksen länsipuolella noin kaksi ja puoli kilometriä Haukiputaan kirkolta pohjoiseen. Pihapiirin länsipuolella, noin puolen kilometrin päässä on umpeen kasvava Vahtolanlahti, jonka entisillä rannoilla sijaitsevat myös Luukelan ja Vahtolan kantatalojen pihapiirit. Lounaispuolella on Sankoniemi. Pihapiirin länsipuolella entisessä lahdensuussa on alava peltoaukea, jonka pohjoislaidalla on 2000-luvulla rakennettu pihapiiri hevosaitauksineen, eteläpuolella Tervakarintien takana on metsikköä ja muutamia ei-ikäisiä pihapiirejä.</p> <p>Rakennukset muodostavat neljältä sivulta rajatun suorakaiteen muotoisen pihapiirin. Tilojen raja kulkee keskeltä pihaa. Päärakennukset sijaitsevat toisiaan vastapäätä pihan luoteis- ja kaakkoisreunoilla; samoin talli-puohirakennukset, jotka ovat päärakennusten kanssa lähes samassa linjassa niiden lounaispuolella. Janne Siipolan puolella on vielä jäljellä talli-puohin jatkoksi rakennetut navetta ja elosuoja, jotka rajaavat pihan lounaisnurkkaa. Uudempi sauna sijaitsee Jannen puolen päärakennuksen pohjoispuolella, ja Heikin puolen sauna on talli-puohirakennuksen kaakkoispuolella. Hannu Siipolan omakotitalo ja autotalli sijaitsevat päärakennusten pohjoispuolella. Toinen elosuoja sulkee pihatilan koillispäädyn.</p> <p>Rakennusten ympärillä on heinikköä, jota niitetään ajoittain. Puretun navettarakennuksen sijalle on kasvanut nuoria koivuja. Heikin puolen päärakennuksen ja talli-puohin välissä on vanha monihaarainen koivu.</p>			
13. SÄILYMISEDELLYTYKSET (uhkatekijät, kaavallinen tms. tilanne, päätökset)			
Rakennukset ovat tyhjiillään ja kaipaavat pikaista kunnostusta. Vanhemmassa, Heikin puolen päärakennuksessa on lattiasieni.			
14. LUETTELOINTIPERUSTE			
Siipola on yksi Haukiputaan vanhimmista kantatiloista, jonka pihapiiriin kuuluu kaksi asuinrakennusta ja useita talousrakennuksia. Pihapiirissä ovat toimineet jossain vaiheessa mm. käräjätupa ja posti. Tilan 1800-luvun loppupuolella omistanut Pekka Siipola oli Haukiputaan kuntakokouksen esimiehenä.			
			15. Rakennus-historiallinen ☒
			16. Historiallinen ☒
			17. Maisemallinen ☒

SUOMEN RAKENNUSKULTTUURIN YLEISLUETTELO		MUSEOVIRASTO
KOHDEINVENTOINTILOMAKE		
1. Lääni 2. Kunta	OULU HAUKIPUDAS	3. Kohde SIIPOLA
4. Kylä / Rekisterinumero Haukipudas 401 / 26:143 ja 26:84	5. Kaupunginosa / Kortteli / Talo 0000 / 0026 / 0143	6. Kohdetyyppi entinen maatala
7. Peruskartta / Koordin. 2533 08 HAUKIPUDAS (2002) x y	8. Osoite Tervakarantie 12 90830 HAUKIPUDAS	9. Omistaja ja omistajan osoite Jannen puoli: Hannu Siipola Martinniementie 173 90830 HAUKIPUDAS Heikin puoli: Timo Siipola Harilantie 20/22 90830 HAUKIPUDAS
10. RAKENNUKSEN KUVAUS		
Jannen puoli, ulkorakennus		
Rakennus nro	004	005
Nyk. käyttö	varasto	varasto / tyhjillään
Alkup. käyttö	talli-puohi	navetta
Rak. aika / ajoitus	1800-luku	1920-luku (1940/50-l ja 1960/70-l)
Suunnittelija		
Kerrosluku	2	1
Perusta	nurkkakivet, luonnon, painunut	betoni
Runko	hirsi, pitkänurkka ja rankorakenne	hirsi, pitkänurkka, välissä rankorakenne
Kattomuoto	satulakatto	satula
Kate	musta kolmiorimoitettu huopa, alla päre	punainen kolmiorimoitettu huopa, alla päre
Vuoraus	kärryliiterissä pysty-laudoitu, nurkat koteloitu	vaaka ponttilaudoitu, välinen pystyrimalaudoitus
Ulkovärit	harmaantunut	punamulta ja valkoinen
Kunto	huono, kattohuopa irronnut	hyvä
Ikkunat	1-ruutu ja pieni T-ikkuna	pystykarmi-ikkunat
Sisätilat	viljapuohit, kärryliiteri ja talli	navetta ja lantala
Erityispiirteet	L-muodostelmassa; luoteissivulla kylkiäisenä ulkovessa; tallissa rinta ja konsolidetallit; nurkat koteloitu; rakennus ollut läpiajettava; yliset yhtenäistä tilaa, portaat välissä; puohissa puukoppalukko ja erikoiset taotut saranat	L-muodostelmassa; välipohjan orret sivuseinistä läpi; navetan ja tallin välissä läpiajettava, katettu välillä, portaat tallipuohin ylisille välissä, yliset yhtenäistä tilaa
		L-muodostelmassa; kylkiäisiä lounaissivulla; rakennus kiinni navetassa, kulmassa pieni lapekattonen kylkiäinen
11. RAKENNUSHISTORIA		
Walpuri ja Pekka Siipolalla oli yhteensä 10 lasta: Jaakko, Janne, Kalle, Pekka, Erkki, Heikki, Eeli, Maija, Anna ja Esteri. Kun tila jouduttiin jakamaan usean lapsen kesken, pirstoutui entinen mahtitila varsin pieniin osiin. Päätilan pihapiiri on jaettu kahtia, ja jako näkyy myös pihapiirin ulkorakennuksissa, jotka ovat tehty monesta eri osasta.		
1900-luvun vaihteessa pihapiirissä asui kolme veljestä: Janne, Heikki ja Pekka Siipola, joilla kaikilla oli omat asuinrakennuksensa. Asuin- ja ulkorakennusten väliin muodostui suorakaiteen muotoinen pihapiiri. Yksi veljeksistä: Eeli Siipola, rakensi talonsa hieman kauemmaksi Siipolanmäen etelärinteeseen (Martinniementie 190 Kotimäki 26:192). Timo Siipolan mukaan tila oli ilmeisesti jaettu vuoteen 1905 mennessä, jolloin Anna ja Heikki Siipola (s.1873) menivät naimisiin. Taitekatteisen asuinrakennuksen vanhaan pihapiiriin rakentanut Pekka Siipola meni Amerikkaan vuoden 1920-tienoilla ja hänen vaimonsa Ruusa jäi Siipolaan.		
Heikin puolen päärakennus jaettiin kahdelle tyttäreille Ainolle ja Alli-Elinalle 1950-60-lukujen taitteessa. Myös Timo Siipolan vanhemmat asuivat päärakennuksessa vuosina 1946-51. Aino Siipola on asunut talossa 1980-luvun alkuun asti. Heikin puoli kuuluu nykyisin Timo Siipolalle.		
Jannen puoli siirtyi Sirkka ja Martti Siipolalle vuonna 1956, ja nykyisin rakennukset omistajan Hannu Siipola.		
Maisa ja Janne Siipolan päärakennuksessa on pirtti, porstua, keittiö, keittiökamari ja kaksi peräkamaria: iso kamari ja pikkukamari. Perimätiedon mukaan rakennustavaraa asuinrakennuksiin saatiin Kiiminkijoen suuhun myrskyssä karille ajautuneesta tukkiproomusta. Hirsirunkoisen rakennuksen väliseinät ovat hirrestä harjaan asti. Vanhinta osaa on ilmeisesti koillispäädyn pirtti, joka on salvottu kehäksi. Keittiö ja porstua on liitetty karojen avulla pirtin kehään, sauma on hieman auki yläosasta. Sivuseinien ylimmät hirret kaartuvat ulospäin tukemaan räystäitä. Osa haukkaikkunoiden aukoista on peitetty ulkovoivauksella. Rakennus on kokonaan multaperkillä. Porstua on melko suuri kylmä tila; samanlainen porstua on Ollilan talossa Martinniementie (Simpankuja 10). Seinät ovat hirsipinnalla ja lattialankut ovat alkuperäiset. Pirttiin johtaa perinteinen leveä ja matala pirtinovi, ja ulos on parpeiltovet, joissa taotut vetimet ja erikoinen taottu salpa. Pihan puoleisessa seinässä olevaa ikkunaa on nostettu jossain vaiheessa yhden hirsikerran verran ylöspäin. Porstuaa käytettiin kesällä mm. talkooväen ruokailupaikkana. Keittiön, keittiökamarin ja ison kamarin alla on kellarit. Rakennuksen ulkovoivauksen on tehnyt Kalle Siipola 1920 tai 1930-luvulla.		
1950-luvun alussa taloon tuli sähkö, piharakennuksiin se vedettiin 1960-luvun alussa. Huopakatto on asennettu 1950-luvun lopulla päreiden päälle. Rakennukseen tehtiin kunnostuksia pitkin 1960-lukua. Keittiön pintamateriaalit on uusittu vuonna 1962. Päärakennuksen pirtin lattia on uusittu vanhan päälle vuonna 1967, tuolloin purettiin myös kiinteät seinäpenkit. Lattialaudat hankittiin Santaholman sahalta. Pohjoispuolen seinä on hieman painunut ja pirtin katto-orret ovat ilmeisesti sen vuoksi vääntyneet rikki ja halkeilleet. Peräkamarit on tapetoitu ja lattiat uusittu myöhemmin 1960-luvulla. Porstuan ja keittiökamarin välinen ovi suljettiin ja porstuaan tehtiin komero niin ikään 1960-luvulla. Rakennus on maalattu viimeksi 1961. Kattorakenteet ovat ilmeisesti alkuperäiset. Pirtin uunin on muurannut Oskari Pellinen 1920-luvulla. Pikkukamarissa on ilmeisesti alkuperäinen uuni, ison kamarin uuni on vuodelta 1956. Ovien saranat ja kahvat ovat kyläseppän takomat.		
Perimätiedon mukaan pirtin uunin eteen on aikoinaan ammuttu venäläinen santarmi.		
Jannen puolen ulkorakennukset on rakennettu kaikki L:n muotoiseksi massaksi. Lähinnä päärakennusta ovat kaksikerroksiset puohit ja talli, seuraavana lantala, navetta ja sen kanssa kulmittain oleva elosuoja. Puoheissa on rinta. Kaksiosaisen puohin ja tallin välissä on alaosa lautaseinäinen välillä, joka on aikoinaan toiminut kärryliiterinä, ja 1970-luvulla se muutettiin autotaliksi. Kärryliiterissä on ollut myös kivimankeli. Viljapuohihin on jossain vaiheessa uusittu laareja ja yksi väliseinistä on uudempi kuin toiset. Tallissa on ollut hevonen viimeksi vuonna 1977, ja sen jälkeen vasikoita; parret ovat edelleen paikoillaan. Ulkorakennukseen on asennettu huopakatto päreiden päälle 1961-62. Tallin pohjoissivulla on ulkokäymälä, ns. ylävessa, johon johtaa portaatta ja parvekekäytävä lantalan läpi.		

...jatkuu seuraavalla sivulla

SUOMEN RAKENNUSKULTTUURIN YLEISLUETTELO		MUSEOVIRASTO	
KOHDEINVENTOINTILOMAKE			
1. Lääni 2. Kunta	OULU HAUKIPUDAS	3. Kohde SIIPOLA	
4. Kylä / Rekisterinumero Haukipudas 401 / 26:143 ja 26:84	5. Kaupunginosa / Kortteli / Talo 0000 / 0026 / 0143	6. Kohdetyyppi entinen maatila	
7. Peruskartta / Koordin. 2533 08 HAUKIPUDAS (2002) x y	8. Osoite Tervakarintie 12 90830 HAUKIPUDAS	9. Omistaja ja omistajan osoite Jannen puoli: Hannu Siipola Martinniementie 173 90830 HAUKIPUDAS Heikin puoli: Timo Siipola Harilantie 20/22 90830 HAUKIPUDAS	
10. RAKENNUKSEN KUVAUS			
Rakennus nro	007 Jannen puoli	008 Heikin puoli	009 Rno100:11, om. Simo Siipola
Nyk. käyttö	tyhjiillään	tyhjiillään	varasto / tyhjiillään
Alkup. käyttö	sauna	sauna	elosuoja
Rak. aika / ajoitus	1958	mahd. 1800-luku	1968
Suunnittelija			
Kerrosluku	1	1	1
Perusta	betoni	nurkkakivet, luonnon	betoni
Runko	hirsi ja rankorakenne	hirsi, pitkänurkka ja rankorakenne	rankorakenne
Kattomuoto	satula	satula	satula
Kate	musta 3-rima huopa, alla päre	musta kolmiorimoitettu huopa, alla päre	musta huopa vaakaan
Vuoraus	pystyrimalaudoitus, nurkkalaudat	hirsipinta, nurkat koteloitu ja pysty laudoitus, pystyrimalaudoitus	pysty laudoitus
Ulkovärit	punamulta ja valkoinen, ovi harmaa	punamulta ja valkoinen	harmaantunut
Kunto	hyvä	huono, perusta painunut	hyvä
Ikkunat	pysty 2-ruutu ikkuna	1-ruutu ikkunoita	
Sisätilat			
Erytyspiirteet		kengitys jäljet;	katossa vuoliaisrakenne
11. RAKENNUSHISTORIA			
<p><u>Jannen puolen navetta</u> on rakennettu 1920-luvulla. Navettaan mahtui viisi lehmää tai hiehoa ja vasikoita. Nurkassa on lattiaan muurattu muuripata, johon kannettiin lämmin vesi. Navetan sisäpuoli on muurattu sotienjälkeen, sitä on lämpöeristetty ja kunostettu betonilla myös 1960- ja 1970-luvuilla. Tilalla on ollut karjaa vuoteen 1988 asti. Navetan vieressä, vanhemman navettarakennuksen paikalla olevan, lautaseinäisen elosuojan on rakentanut Kalle Siipola 1920-luvun lopulla. Suojassa on puimaosuuskunnan puimakone 1930-luvulta, ryski ja silppukoppi nurkassa. Elosuojan lounaissivulla on kylkiäisenä sikakoppi ja puuliiteri 1920-luvun lopulta. navetan länsipuolella on entinen TVH:n työmaakoppi, joka on ollut vasikkakoppina. Pihapiiriä lähinnä oleva lato on vedetty hevosella tilan niityiltä 1950-luvulla, ja se on kengitetty silloin. Pellon reunassa Tervakarintien varrella oleva lato on alkuperäisellä paikallaan.</p> <p>Jannen puolen päärakennuksen pohjoispuolella oleva <u>sauna</u> on rakennettu vuonna 1958. Saunan hirsikehä on vanha ja siirretty tuolloin parikymmentä metriä lounaaseen. Saunarakennuksessa on saunaosa, pieni eteinen ja saunakamari. Saunan betonilattiasa on eristeeksi ladottu pulloja vaakatasoon. Saunakamarissa on pieni pyöreä kamiina. Rakennuksen sisämateriaalit ovat alkuperäiset. Huopakaton alla on päre. Rakennus on ollut viimeksi leikkimökinä. Aikaisempi sauna oli pihapiirin pohjoispuolella kulkevan ojan varressa.</p> <p>Pihapiirin vanhin asuinrakennus on <u>Heikin puolen päärakennus</u>, jota on jatkettu lounaispäästä uudella pirtillä 1880-luvulla. Vanhempi osa on rakennettu mahdollisesti 1860-luvulla tai aiemmin ja siinä on multapenkkiperustus. Rakennuksessa on suuri pirtti, porstua, keittiö, kaksi kamaria ja veranto; yläkerrassa ei ole huoneita. Keittiön alla on kellari. Länsisivulla olevassa verannossa on portaat sisäpuolella. Rakennuksen vanhempi, pohjoispääty on melko huonokuntoinen, alapohjan on lahottanut kellari- tai lattiasieni. Pirttipääty on paremmissa kunnossa, mutta pirtinuuvin piippu on hajonnut. Kamareissa on muuratut uunit. Rakennuksessa on klassistisia ja empiren aikaisia detaljeja. Huopakatto on asennettu ilmeisesti 1950-luvun alussa. Rakennukseen ei ole tehty peruskorjauksia, ainoastaan pintaremontteja.</p> <p><u>Heikin talli-puohirakennuksessa</u> on ollut viljapuohi, kaksi liiteriä, ulkovessa ja talli. Puohi ja talli ovat hirrestä ja niiden välissä liiterit ovat lautaa. Rakennus on tehty tähän muotoon mahdollisesti 1800-luvun lopulla tai perinnönjaon jälkeen. Toisessa liiterissä oli autotalli Heikin taksille. Rakennukseen on asennettu kattohuopa päreiden päälle 1970-luvulla.</p> <p>Talli-puohin itäpuolella on hirsirunkoinen <u>sauna</u>, jonka tarkka rakentamisaika ei ole tiedossa.</p> <p><u>Heikin navettarakennus</u> oli rakennettu vuoteen 1908 mennessä, sillä sen oli tehty Maunun sahalta hankituista kilpukoista. Pihapiirin eteläpäässä sijainnut navetta on purettu 1980-luvulla.</p> <p>Pihapiirissä, Heikin puolen päärakennuksen itäpuolella, on ollut aikoinaan käräjätupa, joka sijaitsi mahdollisesti vanhan maakellarin päällä tai sen lähistöllä. Liuskekivistä holvattu maakellari on purettu 1980- tai 1990-luvulla.</p> <p><u>Pekka Siipolan pihapiiri</u> sijaitsi Jannen ja Heikin asuinrakennusten koillispuolella ja siihen kuuluivat mansardikattoinen asuinrakennus, navetta ja lato, varasto-liiterirakennus ja maakellari (ks. vanha kuva). Talossa asui vuokralaisia 1950-luvun lopulle asti, ja se purettiin viimeisenä Pekan puolen rakennuksista 1960-luvun alussa.</p> <p>Pihapiirin koillispuolella oleva vuonna 1968 rakennettu elosuoja on rakennettu Pekan puolen entisen navettarakennuksen paikalle ja se kuuluu Simo Siipolalle. Elosuojan takana olleessa maakellarissa oltiin viime sodan aikaan pommituksia paossa.</p> <p>Pekka Siipolan varasto-liiterirakennuksen paikalle rakennettiin uusi L:n muotoinen asuinrakennus vuonna 1978 ja asuinrakennuksen paikalle autotalli vuonna 2002. Uuden asuinrakennuksen valmistumisen jälkeen Jannen puolen päärakennus jäi tyhjilleen.</p> <p>Kaikilla kolmella taloudella oli yhteinen riihi ja kaivo. Riihi sijaitsi pihapiirin eteläpuolella Tervakarintien reunassa. Tervakarintien pohjoispuolella olevat ladot kuuluvat Heikki Siipolalle.</p>			

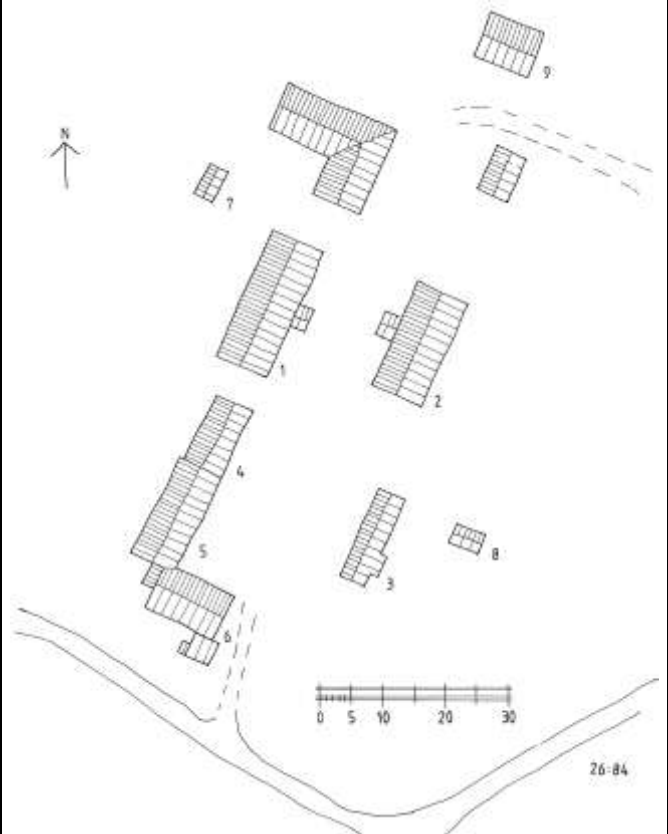
SUOMEN RAKENNUSKULTTUURIN YLEISLUETTELO		MUSEOVIRASTO
KOHDEINVENTOINTILOMAKE		
1. Lääni	OULU	3. Kohde
2. Kunta	HAUKIPUDAS	SIIPOLA
4. Kylä / Rekisterinumero	5. Kaupunginosa / Kortteli / Talo	6. Kohdetyyppi
Haukipudas 401 / 26:143 ja 26:84	0000 / 0026 / 0143	entinen maatalo
7. Peruskartta / Koordin.	8. Osoite	9. Omistaja ja omistajan osoite
2533 08 HAUKIPUDAS (2002) x y	Tervakarantie 12 90830 HAUKIPUDAS	Jannen puoli: Hannu Siipola Martinniementie 173 90830 HAUKIPUDAS Heikin puoli: Timo Siipola Harilantie 20/22 90830 HAUKIPUDAS
20. VALOKUVAT (pihapiiri luoteesta ja idästä, Jannen puoli etelästä ja Heikin puoli lännestä, Jannen tallipuohi idästä ja Heikin tallipuohi luoteesta)		

18. OTE PERUSKARTASTA 1 : 20 000

19. ASEMAPIIRROS

20. VALOKUVAT (Heikin puoen veranto, pihapiiri lounaasta)

21. LÄHTEET / LISÄTIETOJA (kirjallisuus, piirustukset, asiakirjat)

- Haukiputaan kunnan kiinteistörekisteri
- Martti Asunmaa – Liisa Ervasti-Julku: *Kotiseutumme Haukipudas – Historiaa I. Haukiputaan esihistoriasta 1700-luvun loppuun*. Haukipudas 1991.
- Liisa Ervasti-Julku ja Martti Asunmaa: "Haukiputaan historiaa ja nykypäivää", teoksessa: *Haukipudas*. Jyväskylä 1986.
- Osmo Jussila: "Haukiputaan ja Kellon asuttamisesta." sekä "Kunnallishallinnon alkuajoista Haukiputaalla." *Kellon – Haukiputaan kotiseutujulkaisu II*. Kellon – Haukiputaan kotiseutuyhdistys, Oulu 1966.

22. LIITTEET

- valokuvat Katja Makkonen 2005
- vanha viistokuva, Hannu Siipolan kotiarkisto.

23. SUULLISTA TIETOA ANTANEET

3.6.2005 Hannu Siipola (s.1950)
3.8.205 Pirjo ja Timo Siipola

24. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

31.10.2005
Teija Ylimartimo ja Katja Makkonen

KASVILUETTELO

VANHA SIIPOLA

PUUT		KORKEUS	KUKINTA-AIKA
Tarhaomenapuu <i>Malus domestica</i> 'Keltakaneli'	Syysomena	3 - 8 m	to
Tarhaomenapuu <i>Malus domestica</i> 'Grenman'	Syysomena	3 - 8 m	to
Tarhaomenapuu <i>Malus domestica</i> 'Punakaneli'	Syysomena	3 - 8 m	to
Aitaorapihlaja <i>Crataegus grayana</i>		2 - 4 m	ke
Hieskoivu <i>Betula pubescens</i>		8 - 25 m	to
Jokipaju <i>Salix triandra</i>		2 - 6 m	ke
Kotipihlaja <i>Sorbus aucuparia</i>		4 - 10 m	ke - he
Raita <i>Salix caprea</i>		6 - 14 m	to
Rauduskoivu <i>Betula pendula</i>		8 - 25 m	to
Tuohituomi <i>Prunus maackii</i>		5 - 10 m	to - ke
Tuomi <i>Prunus padus</i>		2 - 12 m	to - ke
PENSAAT			
Koivuangervo <i>Spiraea betulifolia</i>		n. 100 cm	he - el
Loistojasmike <i>Philadelphus lewisii</i> 'Tähtisilmä'		2 - 3 m	ke - he
Lumipalloheisi <i>Viburnum opulus</i> 'Pohjan Neito'		2 - 4 m	ke - he
Marja-aronia <i>Aronia Prunifolia</i> - ryhmä		1 - 3 m	ke
Pensashanhikki <i>Dasiphora fruticosa</i>		100 cm	he - lo
Pensasruusut <i>Rosa</i>			
Pihasyreeni <i>Syringa vulgaris</i>		3 - 4 m	ke - he
Puistosyreeni <i>Syringa x henryi</i>		3 - 4 m	ke - he
Sinikuusama <i>Lonicera caerulea</i>		1 - 2 m	to - ke
Villaheisi <i>Viburnum lantana</i>		2 - 4 m	ke - he
Idänvirpiangervo <i>Spiraea chamaedryfolia</i>		100 - 150 cm	he - el
Valkopajuangervoa <i>Spiraea alba</i> 'Allikko'		100 - 150 cm	he - el
Mustaviinimarja <i>Ribes nigrum</i>		120 - 150 cm	
Punaviinimarja <i>Ribes rubrum</i>		120 - 150 cm	
Karviainen <i>Ribes uva-crispa</i>		100 cm	
YRTIT			
Liperi <i>Levisticum officinale</i>	Monivuotinen	100 - 250 cm	he - el
Ruoholaukka <i>Allium schoenoprasum</i>	Monivuotinen	10 - 30 cm	ke - el
Persilja <i>Petroselinum crispum</i>		25 cm	
Tilli <i>Anethum graveolens</i>		30 - 100 cm	he - el

HYÖTYKASVIT

Artisokka <i>Helianthus tuberosus</i>	Monivuotinen	150 - 250 cm	
Humala <i>Humulus lupulus</i>	Monivuotinen	5 - 7 m	he - el
Raparperi <i>Rheum rhabarbarum</i>	Monivuotinen	80 - 100 cm	
Lehtikaali <i>Brassica oleracea</i>			
Nauris <i>Brassica rapa var. rapa</i> 'Kultapallo'			
Peruna <i>Solanum tuberosum</i>			
Pinaatti <i>Spinacia oleracea</i>			
Porkkana <i>Daucus carota</i>		30 - 70 cm	
Punajuurikas <i>Beta vulgaris subsp. vulgaris</i> <i>var. conditiva</i>			
Salaatit <i>Lactuca sativa</i>			
Valkosipuli <i>Allium sativum</i>		30 - 60 cm	

KORISTEKASVIT

Ahomansikka <i>Fragaria vesca</i>	Perenna	5 - 20 cm	ke - he
Alppiröyhytatar <i>Aconogonon alpinum</i>	Perenna	100 cm	ke - he
Herttavuorenkilpi <i>Bergenia crassifolia</i>	Perenna	40 cm	to - ke
Isorikko <i>Saxifraga hostii</i>	Perenna	10 / 40 cm	he
Jalokallioinen <i>Erigeron Speciosus</i> - ryhmä	Perenna	50 cm	he
Jalokiurunkannus <i>Corydalis nobilis</i>	Perenna	60 cm	to - ke
Jalopähkämö <i>Stachys macrantha</i>	Perenna	50 cm	he
Kangasajuruoho <i>Thymus serpyllum</i>	Perenna	10 cm	he - el
Kesäpikkusydän <i>Dicentra formosa</i>	Perenna	20 - 50 cm	to - el
Ketoneilikka <i>Dianthus deltoides</i>	Perenna	5 / 25 cm	he
Kevätvuohenjuuri <i>Doronicum orientale</i>	Perenna	20 / 60 cm	to - ke
Kissankello <i>Campanula rotundifolia</i>	Perenna	10 - 60 cm	ke - el
Kuolanpioni <i>Paeonia anomala</i>	Perenna	80 cm	ke
Lapinnauhus <i>Ligularia</i> 'Hietala'	Perenna	90 / 200 cm	he - el
Lehtoakileija <i>Aquilegia vulgaris</i>	Perenna	80 cm	ke - he
Lehtosinilatva <i>Polemonium caeruleum</i>	Perenna	80 cm	ke - el
Maahumala <i>Glechoma hederacea</i>	Perenna	10 cm	to - ke
Peurankello <i>Campanula glomerata</i>	Perenna	50 cm	he - el
Pohjanrantakukka <i>Lythrum salicaria</i>	Perenna	80 cm	he - el
Päivänkakkara <i>Leucanthemum vulgare</i>	Perenna	20 - 70 cm	ke - he
Rantatädyke <i>Veronica longifolia</i>	Perenna	100 cm	he - el
Rusopäivänlilja <i>Hemerocallis fulva</i>	Perenna	100 cm	he - el
Tiikerililja <i>Lilium lancifolium</i>	Perenna	120 cm	el - sy
Tupakka <i>Nicotiana</i>	Perenna	70 cm	ke - sy
Verihanhikki <i>Potentilla atrosanguinea</i>	Perenna	20 / 40 cm	he - el
Verikurjenpolvi <i>Geranium sanguinem</i>	Perenna	40 cm	he - el
Vuorikaunokki <i>Centaurea montana</i>	Perenna	60 cm	ke - he

HAAVISTO

PUUT

		KORKEUS	KUKINTA-AIKA
Paratiisiomenapuu <i>Malus</i> 'Dolgo'	Koristeomenapuu	4 - 6 m	to - ke
Paratiisiomenapuu <i>Malus</i> 'Erstaa'	Koristeomenapuu	4 - 6 m	to - ke
Omenapuu <i>Malus domestica</i> 'Pirja'	Kesäomena	2 - 6 m	to

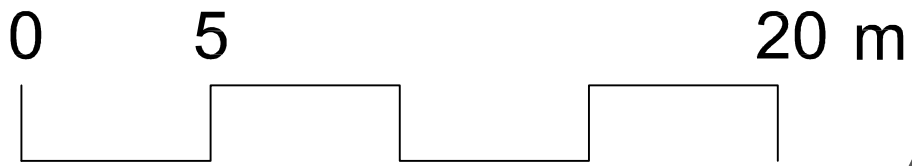
PENSAAT

Keijuangervo <i>Spiraea japonica</i> 'Little Princess'		50 - 70 cm	he - el
Koivuangervo <i>Spiraea betulifolia</i>		100 cm	he - el
LoistojasMike <i>lewisii</i> 'Tähtisilmä'		2 - 3 m	ke - he
Lumipalloheisi <i>Viburnum opulus</i> 'Pohjan Neito'		2 - 4 m	ke - he
Norjanangervo <i>Spiraea</i> 'Grefsheim'		100 - 150 cm	ke - he
Pensashanhikki <i>Dasiphora fruticosa</i>		100 cm	he - lo
Sinikuusama <i>Lonicera caerulea</i>		1 - 2 m	to - ke
Valkolumimarja <i>Symphoricarpos albus</i> var. <i>laevigatus</i> (lievästi myrkyllinen)		100 - 150 cm	he - el
Kääpiövuorimänty <i>Pinus mugo</i> 'Pumilio'		50 - 100 cm	
Pesäkuusi <i>Picea abies</i> 'Nidiformis'		75 x 125 cm	

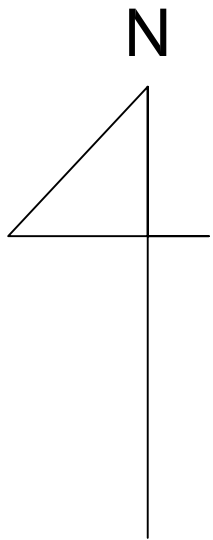
PERENNAT

Hopeahärkki <i>Cerastium tomentosum</i>	Perenna	10 - 20 cm	ke - he
Hämykuunilija <i>Hosta undulata</i> 'Erromena'	Perenna	50 / 100 cm	el
Jättipoimulehti <i>Alchemilla mollis</i>	Perenna	40 cm	ke - el
Kaukasianpitkäpalko <i>Arabis caucasica</i>	Perenna	10 - 20 cm	to - ke
Kellokärhkö <i>Clematis integrifolia</i>	Perenna	30 cm	he - el
Keltakurjenmiekkä <i>Iris pseudacorus</i>	Perenna	120 cm	ke - he
Kesäpikkusydän <i>Dicentra formosa</i>	Perenna	30 cm	to - el
Ketoneilikka <i>Dianthus deltoides</i>	Perenna	5 / 25 cm	he - el
Kevätesikko <i>Primula veris</i>	Perenna	10 / 20 cm	to - ke
Lapinnauhus <i>Ligularia</i> 'Hietala'	Perenna	90 / 200 cm	he - el
Lehtoängelmä <i>Thalictrum aquilegiifolium</i>	Perenna	120 cm	ke - he
Patjarikko <i>Saxifraga Arendsii</i> -ryhmä	Perenna	5 - 15 cm	to - ke
Pulskaneilikka <i>Dianthus superbis</i>	Perenna	40 cm	he - el
Rohtosuopayrtti <i>Saponaria officinalis</i>	Perenna	80 cm	he - el
Sammalleimu <i>Phlox subulata</i>	Perenna	10 cm	to - ke
Sormivaleangervo <i>Rodgersia aesculifolia</i>	Perenna	50 / 90 cm	he - el
Syysleimu <i>Phlox paniculata</i>	Perenna	40 - 100 cm	el - sy
Tarharaunioyrtti <i>Symphytum asperum</i>	Perenna	100 cm	he - el
Valkovuokko <i>Anemone nemorosa</i>	Perenna	20 cm	to - ke
Varjoliija <i>Lilium martagon</i>	Perenna	120 cm	he - el
Verihanhikki <i>Potentilla atrosanguinea</i>	Perenna	20 / 40 cm	he - el
Verikurjenpolvi <i>Geranium sanguineum</i>	Perenna	40 cm	ke - he
Vuorikellukka <i>Geum montanum</i>	Perenna	20 cm	to - ke

VANHA SIIPOLA MITATUT KOROT 1:200

LIITE 3

A

A

B

B

Mittauksien lähtökorko
kivijalan päältä

Korko elosuojan
laudoituksen
alareunassa

Korko elosuojan
vierellä kuopassa,
ojan lähtökorko

VANHA
PIHATIE

UUSI
PIHATIE

PYSÄKÖINTIALUE

5

7.5

20 m

0

5

-35

-11

-20

-19

-23

-36

-28

-28

-26

-20

-20

-33

-65

-45

-35

-20

-33

-45

-33

-15

-45

-33

-11

0

-5

-16

15

12

5

-10

-10

-37

-32

-32

-10

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

32

37

44

39

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

35

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

30

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

25

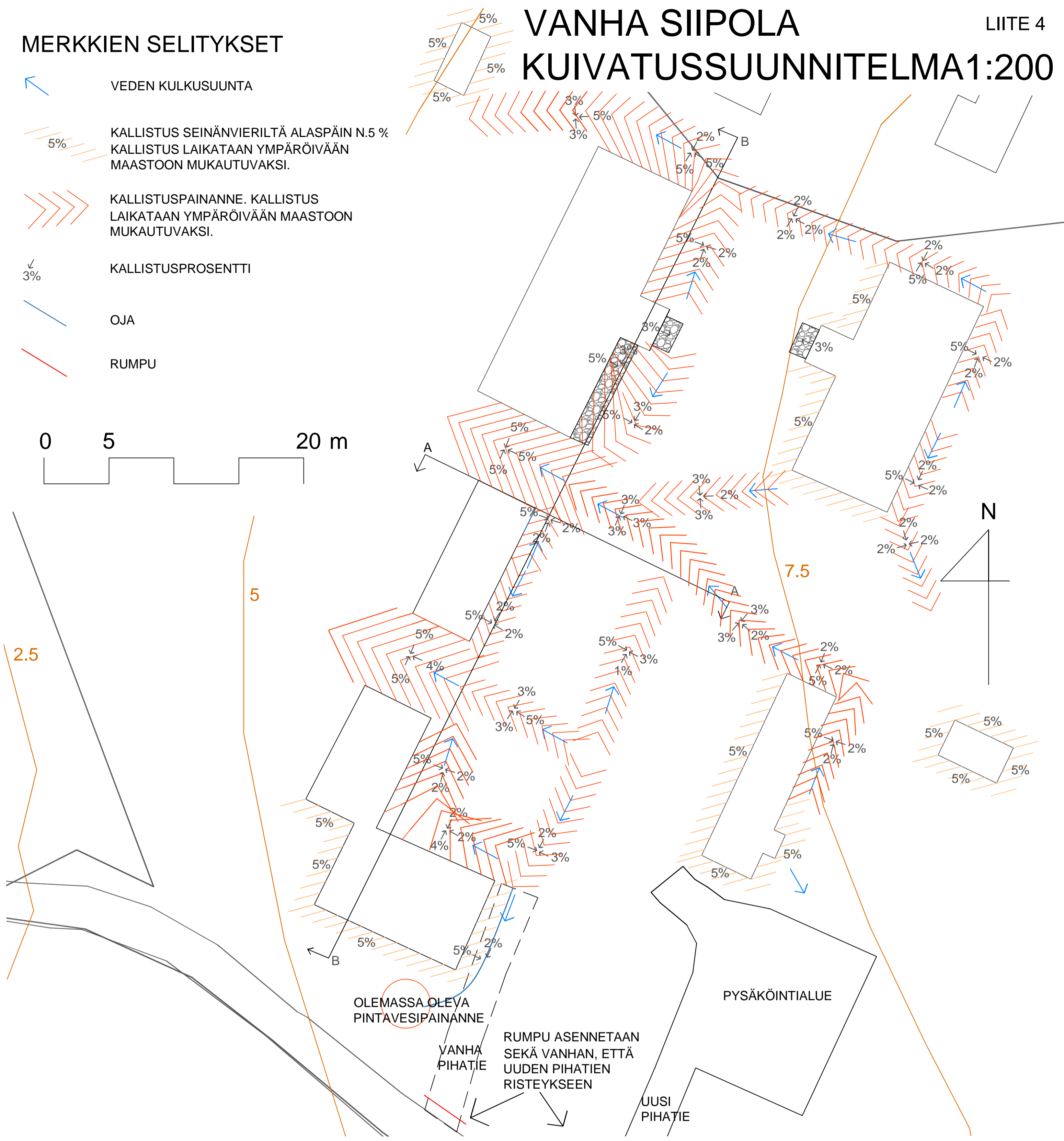
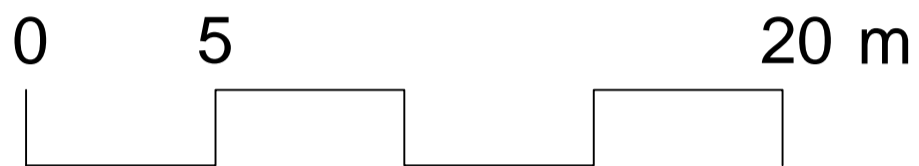
25

40

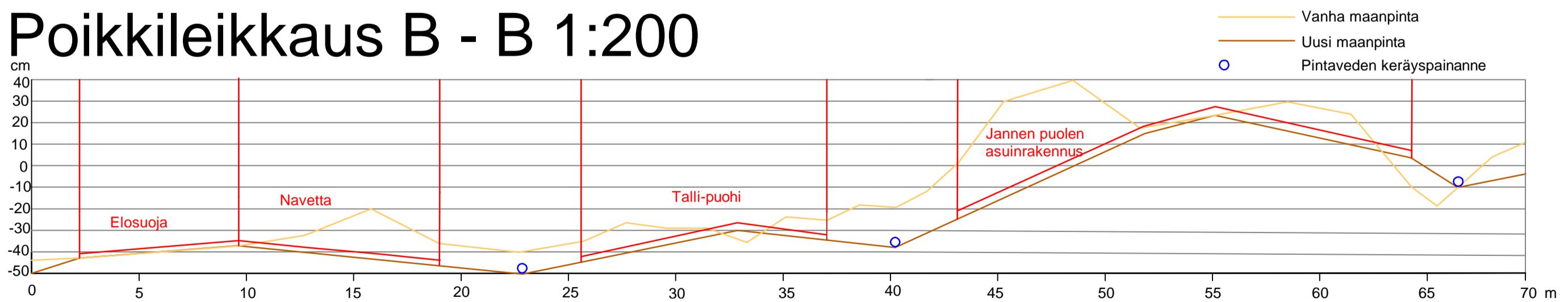
VANHA SIIPOLA KUIVATUSSUUNNITELMA 1:200

MERKKIEN SELITYKSET

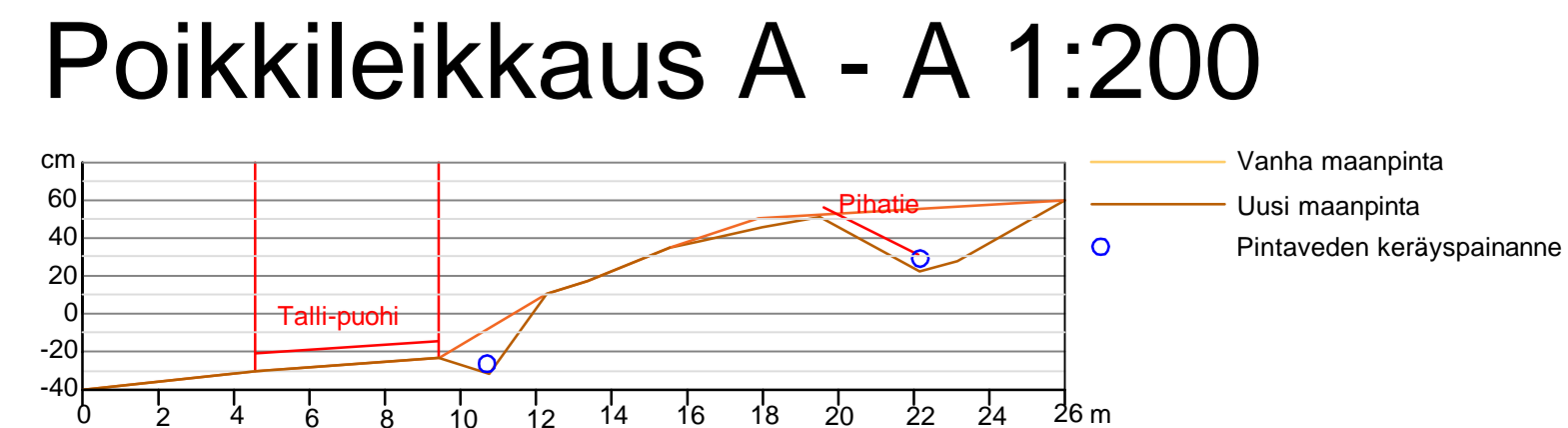
- VEDEN KULKUSUUNTA
- KALLISTUS SEINÄNVIERILTÄ ALASPÄIN N.5 %
KALLISTUS LAIKATAAN YMPÄRÖIVÄÄN
MAASTOON MUKAUTUVAKSI.
- KALLISTUSPAINANNE. KALLISTUS
LAIKATAAN YMPÄRÖIVÄÄN MAASTOON
MUKAUTUVAKSI.
- KALLISTUSPROSENTTI
- OJA
- RUMPU

Poikkileikkaus B - B 1:200

Poikkileikkaus A - A 1:200

KUUSI OULU	KORTTELINUMERO HAUKIPUDAS	TONTINNUMERO -	VIRANOMAISTEN MERKINTÖJÄ
RAKENNUSLOMPE KUIVATUSSUUNNITELMA	PIIRUSTUSLAJI		JUOKS.No
RAKENNUSKOHTIEN NIMI JA OSOITE VANHA SIIPOLA	PIIRUSTUKSEN SISÄLTÖ KUIVATUSSUUNNITELMA		MITTAKAAVAT
	LEIKKAUSPIIRROS		1:200
	LEIKKAUSPIIRROS		1:200
 OULUN SEUDUN AMMATTIKORKEAKOULU LUONNONVARA-ALAN YKSIKKÖ Kotikantie 1 90250 OULU puh. 08-3126011 SUUNNITTELIJA SAARI, TIJA	SUUNNITTELU YMP	TYÖ No - PIR No - MUUTOS -	PÄIVÄYS 5.4.2016 TYÖT HENKILÖ -

VANHA SIIPOLA JA HAAVISTO POISTETTAVAT KASVIT 1:500

MERKKIEN SELITYKSET

- KAADETTAVAA METSÄÄ
- HARVENNETTAVAA METSÄÄ
- SÄILYTETTÄVÄ LEHTIPUU /
-PENSAS
- POISTETTAVA HAVUPUU
- POISTETTAVA LEHTIPUU
- POISTETTAVA PENSAS
- POISTETTAVIA, VANHOJA
SEINÄNVIERILLE LEVENNEITÄ
ISTUTUKSIA
- KORKEUSKÄYRÄ
- KAIVO
- TONTTIRAJA

PURON LÄHEISYYDESTÄ POISTETAAN
PENSASKASVILLISUUS JA RISUKKO.
PUUT SÄILYTETÄÄN.

